

Arkkitehtiutiset

**Alueidenkäyttö-
lain uudistus:
Tarja Laine tahtoo
kuntalaiset mukaan
kaavoitukseen 6**

12

**VAIN TALOT
JÄIVÄT
KURKIOELLE**

24

**AMMATISSA
ELINVOIMAJOHTAJA
NIKLAS LÄHTENMÄKI**

40

**ARKKITEHDIT
TYTYTYVÄISIÄ
TYÖHÖNSÄ**

RIL, SAFA, ATL, RIA, RKL

Pääsuunnittelijakoulutus 26

ILMOITTAUTUMINEN & OHJELMA

www.ril.fi/paasuunnittelija

HINTA

RIL, SAFA, RKL, RIA, SIO jäsenet: 3990 eur + alv. 24%

Muut: 4290 eur + alv. 24%

LISÄTIETOJA

Pia Selroos, pia.selroos@safa.fi

Ossi Liang, ossi.liang@ril.fi

FISEn pääsuunnittelijoiden pätevydentoteamismenettelyn mukaiseksi täydennyskoulutukseksi hyväksytty pääsuunnittelijakoulutus.

Pääsuunnittelijakoulutuksen yhteydessä on mahdollista suorittaa myös Pätevyyskoulutus tavanomaisissa pääsuunnittelijatehtävissä toimiville.

KOULUTUSPÄIVÄT, Helsinki / webinaari

1. jakso 12.-13.3.2024
2. jakso 9.-10.4.2024
3. jakso 23.-24.4.2024
4. jakso 21.-22.5.2024
5. jakso 13.-14.8.2024

SAFA

Suomen Arkkitehtiiliitto

Finlands Arkitektförbund

SAFA-RIL KOULUTTAA

Korjausrakentamisen ajankohtaispäivä

16.4.2024 Klo 9–16

Hotelli Mestari, Helsinki / Webinaari

Osallistumismaksut

RIL, SAFA, SIO, RIA jäsenet: 470 eur + 24 % alv.

Muut: 560 eur + 24 % alv.

Ilmoittaudu 2.4. mennessä!

Lisätietoja koulutuksesta ja ilmoittautumisen löydät Safan tapahtumakalenterista:
safa.fi/tapahtumat > koulutus

OHJELMA

9.00 Korjaus- ja muutostöiden sääntely

Rakennusneuvos Jyrki Kauppinen, Ympäristöministeriö

10.30 Tauko

10.45 Case käyttötarkoituksen muutos: Ajurien talli

pääsuunnittelija Pauli Siponen, Avarrus Arkkitehdit

12.00 Lounas

13.00 Lahden kaupungintalon perusparannus – allianssi

pääsuunnittelija Aki Davidsson, Arkkitehdit Davidsson Tarkela
rakennesuunnittelija Henri Kuutti, Ideastuctura Oy
projektinjohtaja Sari Honkanen, Lahden Tilakeskus

14.30 Tauko

14.45 Korjausrakentaminen ja viranomaisyhteistyö,

yksikön päällikkö Salla Mustonen, Helsingin rakennusvalvonta

16.00 Koulutus päättyy

Suomen Arkkitehtiiliitto

Finlands Arkitektförbund

ARKKI- TEHTI- PÄIVÄT

Toivo ja teot

17.–18.5.2024
Seinäjäjoki

SAFA

safa.fi/arkkitehtipaivat

Arkkitehtiutiset
5 numeroa vuodessa
Vuodesta 1947, ISSN 0044-8915
Aikakausmedia ry:n jäsen

Päätoimittaja

Kristo Vesikansa, kristo.vesikansa@safa.fi,
040 505 4643

Toimitussihteeri

Silja Ylitalo, silja.ylitalo@safa.fi,
040 169 4617

Toimittajat

Päivi Virtanen
Anni Varis

Ulkoasu

Lari Möro
Kaarina Tammisto

Taitto

Lari Möro

Lehtitilaukset ja osoitteenmuutokset

Tilaaajat: julkaisut@safa.fi
Jäsenasiat: katri.laakso@safa.fi

Julkaisija

Suomen Arkkitehtiliitto
Finlands Arkitektförbund ry
SAFA
Hämeentie 19 A, 00500 Helsinki
puh. 040 169 8889
au@safa.fi, @au_uutiset

Paino

Grano Oy

Ilmoitusmyynti

Maria Ahoranta, 044 243 3519
Timo Lepistö, 044 534 9878
Niina Tuulaskoski, 041 313 1047
etunimi.sukunimi@saarsalo.fi

Työpaikkailmoitukset

tyopaikkailmoitukset@safa.fi

Ilmoitusaineiston sisäänjätto ja ilmestyminen

Nro 2 / 2024
Ilmoitusvaraukset 20.3.
Ilmoitusaineisto 28.3.
Ilmestyä 19.4.

HUOM. Lehteen tulevista kirjoituksista,
tiedotteista ja niiden aikataulusta
on sovittava erikseen toimitussihteerin
tai päätoimittajan kanssa.

Kannessa arkkitehti Tarja Laine kuvattuna
Helsingissä ympäristöministeriön edessä.
Kuva Katja Tähjä.

Pääkirjoitus

Rakentamislaki, vielä kerran

Kesäkuussa nimitetty Petteri Orpon hallitus on alkanut uudistaa vauhdikkaasti rakentamisen ja alueidenkäytön lainsäädäntöä. Uudistukset tulevat toteutuessaan määrittämään merkittäväällä tavalla eri tehtävissä toimivien arkkitehtien työtä, joten ammattikuntamme on syytä olla hereillä ja pyrkiä vaikuttamaan niiden valmisteluun niin Safan ja muiden järjestöjen kautta kuin yksityisinä kansalaisina. Muutamia puheenvuoroja aiheesta onkin jo ehditty kuulla. Myös Arkkitehtiutiset tulee seuraamaan valmistelutyön etenemistä valppaasti koko vuoden ajan.

Tähän numeroon olemme haastatelleet Vantaan entistä kaupunkisuunnittelujohtajaa Tarja Lainetta, joka toimii uutta alueidenkäyttölakia valmistelevan työryhmän pysyvänä asiantuntijana. Tämän lain valmistelu on vasta alkumetreillä, ja Laine toivoo, ettei esimerkiksi hallitusohjelman edellyttämää kumppanuuskaavotusta katsottaisi vain kiinteistönomistajien kannalta, vaan että muutkin toimijat nähtäisiin mahdollisina kumppaneina.

Paljon pidemmällä ollaan rakentamislain osittaisuudistuksen eli niin sanotun ”korjaussarjan” kanssa. Sen tarkoituksena on muuttaa eduskunnan viime vuonna hyväksymää lakia selkeämmäksi ja vähemmän byrokratiaa aiheuttavaksi.

Rakentamislakiin jäikin puutteita, jotka kaipaavat korjaamista ja täsmentämistä, ja moni arkkitehtikin varmasti ilahtuisi sujuvammista lupaprosesseista. Kuten useammasta tämän numeron kirjoituksesta käy ilmi, sisältää esitys myös ongelmallisempia muutoksia, jotka uhkaavat vesittää sen alkuperäisiä tavoitteita, esimerkiksi rakentamisen vähähiilisyyttä.

Kun lukee ministeriön perusteluita esitykselle, monessa kohtaa tulee mieleen, etteivät valmistelevat virkamiehet edes yritä peitellä sitä, että ehdotetut muutokset ovat selkeitä heikennyksiä jo kertaalleen hyväksyttyyn lakiin. Esimerkiksi uusien pientalojen ja laajamittaisten korjaushankkeiden vapauttaminen ilmastokeselvityksen ja materiaaliselosteen

laatimisesta tuottaa vain marginaalisia säästöjä, mutta saattaa hidastaa vähähiilisten innovaatioiden käyttöönottoa, vaikka niiden edistämisen pitäisi kuulua hallituksen pääprioriteetteihin.

ARKKITEHTIKUNNASSA ”korjaussarjassa” huolta ovat herättäneet erityisesti purkamisen edellytysten höllentäminen sekä valitusoikeuden rajoittaminen. Safa arvosteli jo alkuperäisen rakentamislain valmisteluvaiheessa, että purkaminen tehtiin mahdolliseksi lyhytnäköisten ja suhdanteista riippuvaisten tekijöiden nojalla. Nyt esitetyt muutokset ovat tästä näkökulmasta selkeä heikennys, kun jopa suojeltujen rakennusten purkamisen sallittaisiin tietyissä tapauksissa.

Kaavoitus-, lupa- ja valitusprosessien sujuvoittamiseksi korjaussarja esittää ely-keskusten ja museoviranomaisten valitusoikeuden rajoittamista ja sen poistamista kokonaan rekisteröidyiltä yhteisöiltä, joiden toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen.

Jälkimmäisiin lukeutuu myös Suomen arkkitehtiliitto, jonka on tietysti syytä vahtia omia oikeuksiaan, mutta asialla on myös laajempaa merkitystä. Demokratiaan kuuluu olennaisesti kansalaisten oikeus valittaa viranomaisten päätöksistä, ja on jo nostettu esiin perusteltu huoli siitä, ovatko ehdotetut muutokset ristiriidassa perustuslain ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten kanssa. Niistä meillä ei pitäisi olla varaa tinkiä.

KRISTO VESIKANSA
Päätoimittaja

12

Arkkitehti Netta Böök löysi 2000-luvun alussa luovutetusta Karjalasta kylän, joka näytti aivan suomalaiselta 1930-luvun kirkonkylältä. Böök ryhtyi selvittämään, miksi kylä oli säilynyt niin samanlaisena halki vuosikymmenten.

PÄÄKIRJOITUS

- 4 Rakentamislaki, vielä kerran
Kristo Vesikansa

AJASSA

- 6 Uuden alueidenkäyttölain valmistelu alkoi
Silja Ylitalo

- 11 KOLUMNI
Erilainen opiskelijaboksi
Jari Järvelä

ILMIÖT

- 12 Neuvostoelämää suomalais-taloissa
Silja Ylitalo
18 Kiinteistöpolitiikka jyrää rakennusperinnön
Vilhelm Helander

PUHEENVUORO

- 22 Hirren kulttuurinen taakka
Matti Lakkala

AMMATISSA

- 24 Elinvoimaa kaupunkiin
Anni Varis

VALMISTA TULI

- 26 Pala historiaa koulun pihalla
Anni Varis

NÄYTTELYT

- 28 Auringonlaskun arkkitehtuuria
Kristo Vesikansa
30 Materiaalien pysäyttävä voima
Marianna Wahlsten

KIRJAT

- 31 Kirveellä veistelty
Jaakko Torvinen

KILPAILUT

- 32 Luonto ja meri houkuttivat suunnittelemaan Suomeen
Pipsa Penttinen
34 Uusia ja vanhoja tiloja teatterille
Pipsa Penttinen

ARKKITEHTILIITTO

- 38 PUHEENJOHTAJALTA
Safan muutoshanke etenee kohti päätöksiä
Asko Takala
39 Liittovaltuustossa keskusteltiin arkkitehdin ammattikuvasta
Päivi Virtanen
40 Arkkitehdit tyytyväisiä työhönsä kiireestä huolimatta
Päivi Virtanen
42 Uusi opiskelijavastaava Tampereelta
Silja Ylitalo
46 MUISTAMME
Juha Leiviskä (1936–2024)
Jukka Jokilehto (1938–2023)

Uuden alueiden- käyttölain valmistelu alkoi

Lakia valmistelevan työryhmän arkkitehtiasiantuntija Tarja Laine toivoisi enemmän keskustelua tekoälyn ja digitalisaation vaikutuksista sekä sen pohtimista, miten kuntalaisten osallistumista kaavoitukseen voisi vahvistaa.

Teksti SILJA YLITALO

Petteri Orpon (kok.) hallitus aloitti loppuvuodesta uuden alueidenkäyttölain valmistelun ympäristöministeri **Kai Mykkäsen** (kok.) johdolla.

Vielä tämän vuoden voimassa oleva maankäyttö- ja rakennuslaki vuodelta 1999 jaettiin vuonna 2022 kahtia, ja uusi rakentamislaki hyväksyttiin eduskunnassa viime vuonna. Lain on määrä astua voimaan ensi vuoden alussa.

Lisäksi säädettiin kaksi muuta rakentamista ja alueidenkäyttöä täydentävää uutta lakia, joista toinen, niin sanottu digilaki, koskee rakennetun ympäristön tietomallijärjestelmiä ja toinen pätevyysien toteamista. Nekin astuvat voimaan vuoden 2025 alussa.

Uuden rakentamislain hyväksymisen myötä maankäyttö- ja rakennuslain maankäyttöä koskevat pykälät siirrettiin sellasenaan uuteen lakiin, joka nimettiin alueidenkäyttölaiksi. Se on määrä saada uudistettua vielä tämän vuoden aikana. Hallituksen tavoitteena on antaa lakiesitys eduskunnalle kevätistuntokaudella 2025.

Arkkitehtiliitto ei saanut alueidenkäyttölakia valmistelevaan työryhmään

omaa edustajaa, toisin kuin rakentamis-
lain uudistusta valmisteltaessa. Alueiden-
käyttölaissa säädetään kaavoituksesta,
joten se vaikuttaa vahvasti myös arkkitehtien työhön. Kunnallisten ja alueellisten toimijoiden lisäksi elinkeinoelämä ja muun muassa rakennusteollisuus ovat ryhmässä vahvasti edustettuina.

Valmistelutyöhön osallistuu lisäksi riippumattomia asiantuntijoita. Pysyvänä arkkitehtiasiantuntijana työryhmässä toimii Vantaan entinen kaupunkisuunnittelujohtaja **Tarja Laine**.

PERSPEKTIIVIÄ KEHITYSYHTEISTYÖSTÄ

Tarja Laine liittyy etähaastatteluun vapaa-ajankodistaan Ypäjältä. Nyt sielläkin ehtii viettää enemmän aikaa, kun kiireinen työ kaupunkisuunnittelujohtajana päättyi kesällä eläkkeellä jäämiseen.

Laine valkoitui lakia valmistelevalle työryhmän asiantuntijajäseneksi juuri pitkän kaupunkisuunnittelu- ja kaavoituskokemuksensa vuoksi. Ennen siirtymistään Vantaalle vuonna 2012 Laine työskenteli Uudenmaan ympäristökeskuksessa, sittemmin Uudenmaan ely-keskuksessa elinympäristöpäällikkönä.

Laineen mukaan se oli haastava mutta myöhemmin hyödylliseksi osoittautunut tehtävä.

”Työ keskittyi vahvasti lakiin ja ohjaamiseen, jotka eivät olleet ominta aluetani. Mutta kun siirryin Vantaalle, olin tyytyväinen niihin kituvuosiin. Se antoi hyvän pohjan kaupunkisuunnittelujohtajan tehtävään: sain käytännön kokemusta siitä, miten laki vaikuttaa kaavoittajan työhön.”

Ennen ely-keskusvuosia Laine oli työskennellyt hyvin erilaisissa tehtävissä muun muassa muun muassa konsulttitoimistoissa sekä kehitysyhteistyön parissa Egyptissä, Tunisiassa ja Etiopiassa.

Etiopian Lalibelassa Laine veti 1990-luvulla ympäristön ja kulttuuriympäristön suojeluprojektia, johon liittyi myös kaupunkikehittämistä. Lalibela on Unescon maailmanperintökohde, joka tunnetaan tuhatvuotisista, kallioon hakatuista kirkkoistaan. Laineen tehtävänä oli kaavoittaa ja suojella kulttuuriperintöalue, jossa oli myös asutusta.

Aivan ensiksi piti perustaa Lalibelaan kunta. Sitä varten piti tehdä kartat – ja

opettaa ihmiset lukemaan niitä – ja vasta sitten päästiin varsinaisiin kaavoitus-toimiin.

”Työnteko Afrikassa on vaikuttanut minuun niin, etten hirveästi pelästy mitään, mitä töissä tulee vastaan. En myöskään mielelläni harmittele resurssien puutetta. Miten missään muualla pystyttäisiin ikinä esimerkiksi suojelemaan mitään, jos me emme näillä resursseilla pysty siihen täällä?”

Lalibela opetti myös, että kaava ei toimi, jos ihmiset eivät ole saaneet vaikuttaa siihen. Jos kaavasunnitelmat eivät vastanneet lalibelalaisten tarpeita, he rakensivat minne ja miten heitä huvitti, kaavamerkinnöistä piittaamatta.

Kun asukkaat otettiin mukaan suunnitteluun, tilanne muuttui.

**Kaavoitusta tehdään
ihmisten ja hyvän
elinympäristön vuoksi, ei
liike-elämän tavoitteisiin.**

OSALLISTAVAA SUUNNITTELUA

Jos Laine jotain haluaisi muuttaa suomalaisessa kaupunkisuunnittelussa, se olisi juuri yhteisöllisyyden ja osallistamisen lisääminen.

Lain näkökulmasta tilanne ei ole huono, Laine toteaa. Jo maankäyttö- ja rakennuslakia valmisteltaessa 1990-luvulla mukaan haluttiin osallisuutta vahvistavia elementtejä.

”Alunperin valtio oli maankäytössä määräävä toimija, mutta kunnat ovat saaneet pikkuhiljaa enemmän valtaa, ja asukkaat huomioidaan paremmin. Asiat eivät toteudu, jos ihmiset eivät ole niitä toteuttamassa.”

Käytännössä asukkaiden osallistaminen ei ole kehittynyt sillä tavalla kuin Laine olisi toivonut. Omassa työssään kaupunkisuunnittelujohtajana sen edistäminen jäi usein muiden asioiden jalkoihin, mitä

Laine jälkikäteen hieman harmittelee.

”Fiksua mallia osallistamisen vahvistamiseen ei oikein ole löytynyt.”

Kaavoituksen yleisten linjojen osalta Laineella ei ole tekeillä olevaan alueidenkäyttölakiin isompia uudistustoiveita. Tärkeää hänestä on, että kaavahierarkia ja kunnan vastuu elinympäristöstä säilyvät laissa.

Painotuksissa ja pienemmissä yksityiskohdissa sen sijaan olisi korjattavaa. Laine kaipaasi enemmän keskustelua esimerkiksi digitalisaatiosta ja tekoälystä, joiden vaikutukset kaavoitukseen ovat jääneet pohtimatta. Mitkä ovat tekoälyn aikakaudella sellaisia asioita, joista kannattaa säätää laissa, mitkä taas voisi jättää suunnittelijoille?

”Tällä hetkellä tekoälykeskustelussa puhutaan lähinnä visuaalisten asioiden siirtämisestä digitaaliseen ympäristöön. Sitä ei käsitellä, mitä uusia kerroksia tekoäly tuo vaikkapa asemakaavoitukseen.”

ALOITEOIKEUS JO OLEMASSA

Hallituksen yhtenä tavoitteena on sisällyttää uuteen alueidenkäyttölakiin maanomistajan aloiteoikeus yleis- ja asemakaavalle ja mahdollisuus kumppanuuskaavoitukseen eli kaavan laatimiseen kunnan ja yksityisen toimijan yhteistyönä.

Laineesta yhteistyön tekeminen on hyvä asia. Lakimuutos tuntuu kuitenkin turhalta, sillä yhteistyö on mahdollista jo nykyisin puitteissa.

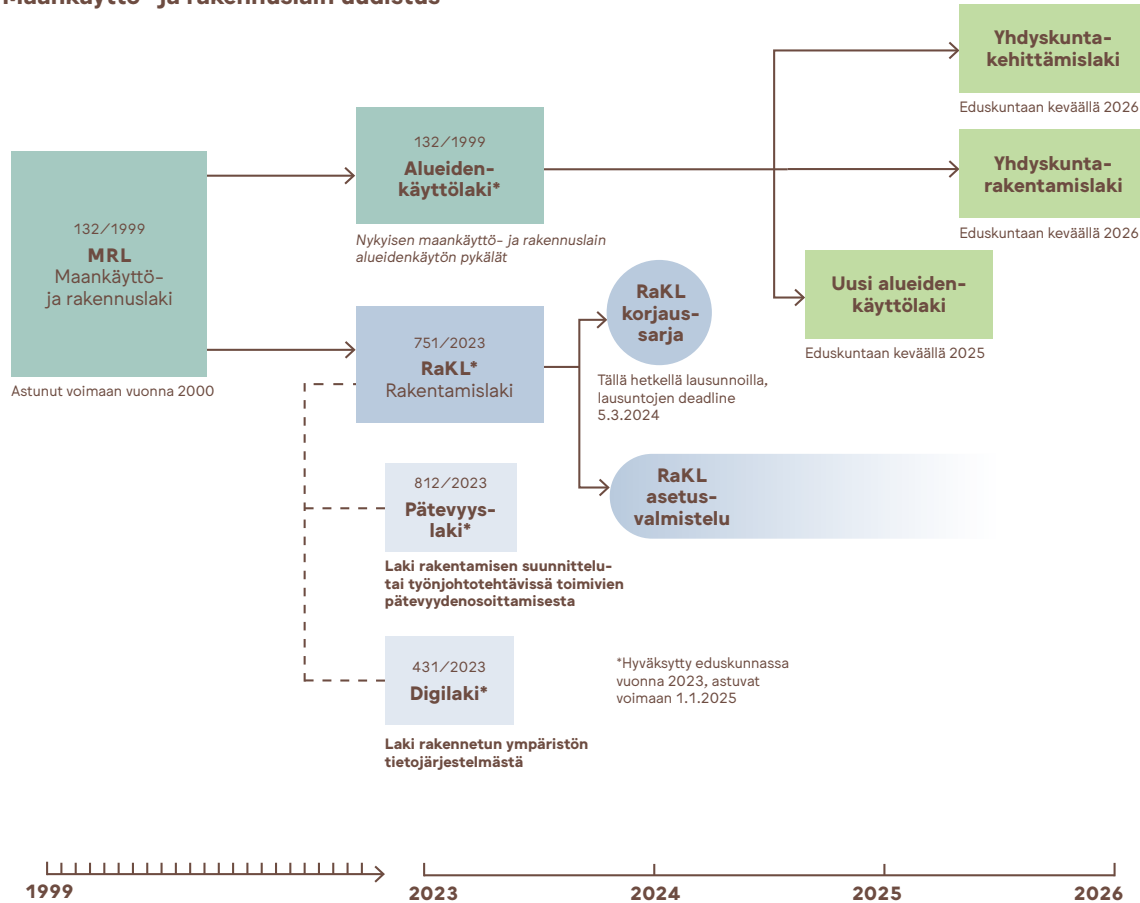
”Yksityinen toimija voi nyt jo tehdä aloitteen kaavoituksen aloittamisesta. Esimerkiksi Vantaalla tontit ovat pitkälti yksityisten omistamia, ja heidän kanssaan etsitään yhteistä näkemystä. Jos ja kun kaavoitusmonopoli säilyy kunnilla – niinkuin sen minusta tulee säilyä – lakimuutos ei tuo olennaista muutosta nykytilanteeseen.”

Laine pelkää lisäksi, että kumppanuuskaavoituksessa ”kumppanina” tullaan näkemään vain kiinteistönomistajat.

”Minusta kumppanuus on laajempi käsite ja liittyy yleisemmin yhteiskuntaan ja sen eri toimijoihin, ja toivoisin että tämä huomioitaisiin myös laissa. Kaavoitusta tehdään ihmisten ja hyvän elinympäristön vuoksi, ei liike-elämän tavoitteisiin.”

Lainetta mietittyttä myös, miten

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta on valmisteltu vuodesta 2018 lähtien. Yhden lain sijaan maankäyttöön ja rakentamiseen liittyviä asioita säädelään tulevaisuudessa kuudessa eri laissa. Tällä hetkellä on käynnissä alueidenkäyttölain valmistelu, rakentamislain niin sanottu korjaussarja sekä asetusten valmistelu.

mahdollinen kumppanuuskaavoitus vai-
kuttaisi arkkitehtien työtilanteeseen.
Jos arkkitehteja tarvitaan jatkossa entistä
enemmän yksityisen puolen kaavoitus-
tehtäviin, miten heitä riittää kuntiin, joiden
on nyt jo vaikea saada työntekijöitä?

Toinen hallitusohjelman tavoite aluei-
denkäyttölain uudistuksessa on mahdol-
listaa yleis- ja asemakaavan tekeminen
samalla päätöksellä. Todellisuudessa kaa-
voista voidaan nyt jo päättää yhtä aikaa,
vaikka se tehtäisiin kahtena eri päätök-
senä, Laine huomauttaa.

Niin on käytännössä myös järkeväm-
pää toimia.

”Jos tehdään vain yksi päätös ja siitä
valitetaan, koko kaavaprosessi lukkiutuu,
vaikka valitus koskisi pelkästään asema-
kaavan osuutta.”

KUUSI UUTTA LAKIA

Osa nykyisen maankäyttö- ja rakennus-
lain maankäyttöön liittyvistä pykälästä on

alueidenkäyttölain sijaan päätetty siirtää
kahteen muuhun uuteen lakiin, jotka on
nimetty yhdyskuntasuunnittelulaki ja
yhdyskuntakehittämislaki.

Perusteena on, että niiden sisällyttämi-
nen alueidenkäyttölakiin viivästyttäisi sen
valmistelua, Laine selittää.

Yhdyskuntalakikokonaisuus sisältää
ympäristöministeriön tiedotteen mukaan
maankäyttö- ja rakennuslain säännökset,
jotka koskevat muun muassa kuntien
maapolitiikkaa, tonttijakoa, katuja ja
muuta yleisiä alueita, maan lunastamista
ja hulevesiä. Lisäksi siihen kuuluvat katu-
jen ja yleisten alueiden kunnossa- ja
puhtaanapitoa koskevan lain säädökset.

Rakentamislaki, alueidenkäyttölaki,
yhdyskuntasuunnittelu- ja kehittämislait
sekä digilaki ja pätevyyslaki – maankäyttö-
ja rakennuslakia vastaava sääntely tulee
jatkossa hajautumaan kuuteen eri lakiin.
Miten tämä sopii nykyhallituksen tavoitte-
eseen keventää ja yksinkertaistaa sääntelyä?

Laineen mielestä vielä on liian var-
haista sanoa.

”Alun alkaen olin vähän sitä vastaan,
että alueidenkäyttö jakautuisi yhden lain
sijaan kolmeen. Toisaalta olen ymmärtä-
nyt, että niiden sisällöt ovat laajentuneet,
joten voi olla, että kokonaisuus olisi liian
iso yhteen lakiin.”

Rakentamista, maankäyttöä ja yhdys-
kuntasuunnittelua säätelevien pykä-
lien ripottelu useisiin eri lakeihin tekee
kuitenkin kokonaisuuden hahmottami-
sesta hankalampaa, Laine pohtii. Monet
nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain
pykälät liittyvät toisiinsa, joten on oltava
tarkkana siitä, mitä niistä missäkin laissa
sanotaan.

”Kun uudet lait lähtevät kehittämään,
eriytyvätkö ne jatkossa toisistaan vie-
läkin enemmän? Huolenaiheita ja kysy-
myksiä on. Muutokset laissa näkyvät
meidän kaikkien elinympäristössä vuosi-
kymmeniä.” ●

Hallitus aikoo helpottaa purkamista ja rajoittaa valittamista

Ensi vuonna voimaan astuvaa uutta rakentamislakia ollaan muuttamassa muun muassa purkamisluvan edellytysten osalta. Myös rakentamis- ja purkamislupien valitusoikeutta aiotaan kaventaa tuntuvasti.

Petteri Orpon (kok.) hallitus on tekemässä muutoksia viime vuonna eduskunnassa hyväksyttyyn rakentamislakiin, jonka on määrä astua voimaan ensi vuoden alussa. ”Korjaussarjaksi” kutsuttu muutosesitys on parhaillaan lausuntokierroksella.

Vuodesta 2018 asti valmisteltu rakentamislain uudistus saatiin valmiiksi ja hyväksyttiin eduskunnassa viime vuonna. Suomen arkkitehtiliiton arkkitehtuuripoliittikan erityisasiantuntija **Heini Korpelainen** pitää poikkeuksellisenä, että uusi hallitus aikoo muuttaa eduskunnan vasta hyväksymää lakia.

Hallitus aikoo esittää muutoksia useisiin uuden lain pykäliin. Esimerkiksi hiilijalanjäljen laskemista ei tulevaisuudessa vaadittaisi korjaushankkeilta ja omakotitaloilta. Korpelaisen mielestä ehdotus on ilmastomuutoksen kannalta askel huonompaan suuntaan.

Hiilijalanjälkilaskelmien edellyttäminen myös korjaushankkeilta helpottaisi korjaamisen ja uuden rakentamisen hiilijalanjälkien vertailua ja tekisi näkyväksi eri vaihtoehtojen ilmastovaikutukset, Korpelainen perustelee.

”Kokonaisuutena korjausrakentaminen on iso alue. Vaatimus hiilijalanjälkilaskelmista koskisi joka tapauksessa vain laajamittaisia korjaushankkeita, joihin vaaditaan rakennuslupa, ei esimerkiksi kylpyhuoneremontteja”, Korpelainen huomauttaa.

Myöskään omakotirakentamisen kohdalla Korpelainen ei näe etua hiilijalanjälkilaskelmista luopumisessa.

”Meillä rakennetaan vuosittain paljon erillistaloja, siksi niidenkin päästöillä on merkitystä. Valtaosa erillistaloista tulee nykyään talopaketteina talotehtailta, missä laskelmat olisi helppo tehdä.”

SUOJELLUN SAA PURKAA

Jos hallituksen muutosehdotukset menevät läpi, myös rakennusten purkaminen on tulevaisuudessa nykyistä helpompaa. Eri-tyisen huolestuttavana Korpelainen pitää sitä, että helpotukset kohdistuvat myös

suojeeltuun rakennuskantaan.

Arkkitehtiliiton näkemyksen mukaan purkamista pitäisi pyrkiä välttämään sekä rakennusperinnön säilymisen näkökulmasta että vähemmän arvokkaan rakennuskannan kohdalla erityisesti ilmastosyistä. Purkamisen syy on useimmiten uuden rakentamisen, mikä lisää hiilipäästöjä verrattuna siihen, että vanhat rakennukset korjattaisiin tai muokattaisiin uuteen käyttöön.

”Muutosehdotuksen mukaan rakennuksen purkamiselle asemakaava-alueella tulee aina myöntää lupa, jos kaava, joka ei ole vanhentunut, sen sallii, eikä rakennusta ole lain nojalla suojeltu”, Korpelainen tiivistää.

Asemakaavaa pidetään vanhentuneena, jos se on ollut voimassa yli 13

”

Voi käydä niin, että suojeltu rakennus siirtyy kunnan omistukseen yhdellä eurolla, jolloin sen saa purkaa.

vuotta mutta edelleen suurelta osin toteuttamatta. Tähän asti niiden sisältämiä suojelumerkintöjä on silti pidetty sitovina.

Viime vuonna hyväksytyn rakentamislain mukaan purkuluvan edellytyksenä on, ettei purkaminen saa vaikeuttaa rakennetun ympäristön suojelun tavoitteiden saavuttamista. Laissa on myös pykälä, jonka mukaan purku- ja korjaushankkeissa on huolehdittava siitä, ettei historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaita rakennuksia tai kaupunkikuvaa turmella.

Hallituksen muutosehdotuksesta molemmat vaatimukset on poistettu.

Jatkossa myös asemakaavalla suojellun, kunnan omistaman rakennuksen voi purkaa, jos se ”ei ole teknisesti, toimin-

nallisesti ja taloudellisesti korjattavissa”, purkumateriaaleja kierrätetään, ”rakennuksella ei ole enää kulttuurihistoriallista arvoa” ja se ”ei ole valtakunnallisesti merkittävä”.

”Tähän asti kaikkia kiinteistönomistajia on kohdeltu laissa tasa-arvoisesti, ja kunta on vain yksi omistaja muiden joukossa. Nyt voi käydä niin, että suojeltu rakennus siirtyy kunnan omistukseen yhdellä eurolla, jolloin sen saa purkaa”, Korpelainen sanoo.

VALVONTA VAIKEUTUU

Viime vuonna hyväksytyn lain mukaan rakentamis- tai purkuluvasta voivat valittaa ely-keskus, museoviranomainen ja rekisteröidyt yhteisöt, joiden toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen ja rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen.

Muutosehdotuksessa valitusoikeutta rajataan merkittävästi. Rakennus- ja toteuttamisluvasta saisivat jatkossa valittaa ainoastaan museoviraiset ja vain, jos rakentaminen johtaa valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävän suojellun rakennuksen purkamiseen. Purkamisluvasta valittaminen sallittaisiin museoviranomaisille sekä ely-keskuksille silloin, kun kyseessä on valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävä kohde.

”Esimerkiksi Arkkitehtiliitolla tai rakennusperintöjärjestöillä ei olisi enää lainkaan valitusoikeutta. Tässä täytyy lisäksi ottaa huomioon se, että rakentamislaita on jo poistettu valitusoikeus kuntalaisilta. Jos se nyt viedään myös yhteisöiltä, kuka lupien oikeellisuutta esimerkiksi kulttuuriperinnön kannalta valvoo?” Korpelainen ihmettelee.

SILJA YLITALO

Juttuun on haastateltu myös Safan erityisasiantuntija Pia Selroosia.

Safa valmistelee parhaillaan lausuntoaan korjaussarjaan. Lausunnot pitää antaa 6.3. mennessä.

46 prosenttia suomalaisista

Suomalaiset remontoivat ja rakentavat 2023 -kyselyn mukaan 46 prosenttia suomalaisista haluaa huomioida ympäristövaikutukset asumisessaan tai rakentamisessa ja remontoinnissa. Vain 16 prosenttia vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa.

163 työtöntä arkkitehtia

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen mukaan joulukuun 2023 lopussa yhteensä 163 arkkitehtia oli ilmoittautunut työttömiksi. Lokakuussa 2023 työttömänä oli 137 henkilöä. Lomautettuina oli joulukuussa 121 arkkitehtia ja lokakuussa 84. Vastavalmistuneista arkkitehteistä työttömänä oli joulukuussa 17 ja lokakuussa 18 henkilöä.

61 prosenttia arkkitehtiopiskelijoista

Suomen arkkitehtiiliiton opiskelijakyselyn mukaan 61 prosenttia arkkitehtiopiskelijoista työskenteli kuluneen lukuvuoden aikana. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 40 prosenttia oli tehnyt oman alan töitä. Kesätöitä oli tehnyt 82 prosenttia ja oman alan kesätöitä 53 prosenttia vastaajista. Kyselyyn vastasi 114 arkkitehtiopiskelijaa.

Lähteet:

Suomalaiset remontoivat ja rakentavat 2023
Työ- ja elinkeinoministeriö
Suomen arkkitehtiiliiton opiskelijakysely 2023

SITAATTI

”Toivoisi, että suunnitteluun panostettaisiin, koska se on niin halpaa verrattuna rakentamiseen.”

Rakennustutkija **Liisa Nummelin** Pori eilen, nyt ja huomenna – elävä rakennusperintö ja paikallisen arkkitehtuurin mahdollisuudet -tilaisuuden paneelikeskustelussa Satakunnan museossa 17.1.2024.

Aaltojen arkkitehtuuria esillä Roomassa

Viime vuoden lopulla Rooman Maxxi-museossa avautunut näyttely kertoo arkkitehti **Alvar Aallon** ja hänen arkkitehti-puolisojensa, **Ainon** ja **Elissan** suunnittelutyöstä.

Näyttely esittelee Aallon arkkitehtitoimiston 11 toteutunutta rakennushanketta Aaltojen pitkän uran varrelta. Esillä on myös huomattava määrä alkuperäisiä piirustuksia Alvar Aalto -säätien kokoelmista.

”Kyseessä on merkittävin Aalto-näyttely Italiassa moneen vuosikymmeneen. Se huipentaa hienosti Aallon 125-juhlavuoden”, kertoo Alvar Aalto -säätien toimitusjohtaja **Tommi Lindh** säätien tiedotteessa.

Näyttelyn kokeellinen toteutus ja oheisohjelma tarjoavat kävijälle uudenlaisia tapoja tutustua Aallon tuotantoon. Kuratoinnista on vastannut italialainen Space Caviar -suunnittelutoimisto.

Näyttely on avoinna Maxxi
National Museum of 21st Century
Arts -museossa Roomassa
26. toukokuuta 2024 saakka.

Erik Kråkström -puurakennuspalkinto Rakennusasiaintoimisto Aarteelle

Rakennustaiteen seura on myöntänyt Erik Kråkström -puurakennuspalkinnon Rakennusasiaintoimisto Aarteelle, joka on suunnitellut ja rakennuttanut rivitaloyhtiö Honkasuon Aarreatat Luoteis-Helsinkiin.

Palkintoperusteluissa todetaan, että Aarreatat ovat erinomainen esimerkki siitä, miten perinteistä hirsirakennustaitoa voidaan soveltaa ekologisesti kestävässä nykyaikaisessa arkkitehtuurissa. Käsin veistetyin hirsirungon lisäksi rivitalossa on painovoimainen ilmanvaihto ja savirapattuja väliseiniä. Myös rakennusosien uusiokäyttöön on kiinnitetty poikkeuksellista huomiota.

Helsinki-Vantaan lentoasema ja hotelli Tornin palkittiin valaistuksesta

Helsinki-Vantaan lentoaseman laajennus on voittanut Vuoden valaistuskohde 2023 -kilpailun sisävalaistussarjan ja Solo Sokos Hotel Tornin Helsingissä ulkovalaistussarjan.

Helsinki-Vantaan lentoaseman valaistus tukee näyttävää arkkitehtuuria ja rakennus tuntuu keveän ilmavalta, perusteluissa todetaan. Lentoaseman laajennuksen suunnitteli Arkkitehti-toimisto Ala.

Palkintoperustelujen mukaan hotellin Tornin valaistusratkaisut korostavat ja rytmittävät rakennuksen erityispiirteitä mallikkaasti. Tuomaristo kiitti myös, kuinka valon säädön avulla voidaan vähentää yöaikaan ympäristöön menevää hajavaloa. Hotellin suunnitteli arkkitehtitoimisto Arco.

Kilpailun tarkoituksena on kannustaa kotimaisia valaistus-suunnittelijoita ja rakennuttajia. Safa on yksi kilpailun järjestäjästä. Voittajakohde jatkaa Suomen ehdokkaina pohjoismaiseen Nordisk Lyspris -kilpailuun.

Erilainen opiskelijaboksi

Kun kirjailija Jari Järvelä opiskeli Jyväskylässä, kaupungissa puhuttiin vain Alvar Aallosta eikä lainkaan esimerkiksi Wivi Lönnistä tai Aino Aallosta. Historian valokeila kohdistuu vain harvoihin, vaikka sen varjossa elää paljon kiinnostavampia ihmisiä, Järvelä kirjoittaa.

JARI JÄRVELÄ

Lähdin aikoinaan lähes silkasta päähänpistosta opiskelemaan Jyväskylään opettajaksi. Ala valikoitui baarissa tapaamani tuttavien kahden oluen välissä tapahtuneen pitchauspuheen myötä ja paikkakunta sillä perus-

teella, etten ollut koskaan Jyväskylässä käynyt. Myös Suomen Ateena -nimitys vetosi interrailaajan mieleeni.

Mikään niin käytännöllinen asia kuin asunnon etsiminen ei vaivannut mieltäni, kun valmistauduin hyppäämään reppu selässä junaan. Isälleni selvisi lähtöä edeltävänä päivänä, ettei minulla ollut Jyväskylässä minkäänlaista majapaikkaa etsittynä.

Isä oli metsänhoitaja, hän otti yhteyttä Jyväskylässä asuvaan kollegaansa, jolla oli viisi tytärtä. Kollega asui isossa omakotitalossa, ja vanhimmat tyttäristä olivat jo muuttaneet kotoa. Isä epäili, että talossa olisi varmaankin yhdelle hyyryläiselle muutamaksi kuukaudeksi tilaa. Jos ei muuten, niin komerossa.

Päädyn juna-asemalta keskelle toinen toistaan koristeellisempia puisia pitsihuviloita, jotka olivat täynnä torneja, kuisteja ja kaari-ikkunoita. Kont-rasti kouluaikojeni betoniseen Kouvolaan oli melkoinen. Tuleva kotini oli rakennettu samaan mäenrinteeseen, se oli pitsihuviloita vielä huppeampi jugendkivilinna.

Seisoin etupäässä suu auki, kun Hallbergin pariskunta esitteli miljöön. Antiikin temppeliä muistuttava piharakennus paljastui vanhaksi kanalaksi. Koirankoppi ei ollut yhtään vaatimattomampi, se oli upotettu kiviseinään. Puolikuun muotoista luukkua kiersi reliefi kuin kyseessä olisi kaupunginportti.

Huvila oli ollut alun perin arkkitehti Wivi Lönnin koti. Hän oli suunnitellut ja rakennuttanut sen itselleen ja äidilleen 1900-luvun alussa temppelikanaloinen kaikkineen, kun muutti Tampereelta Jyväskylään.

Arkkitehdin talo oli ollut vuosikymmeniä metsä-yhtiön omistuksessa. Yhtiö oli majoittanut siellä henkilökuntaansa. Tilaa kolmikerroksisessa talossa oli. Sain opiskelijaboksikseni alimman kerroksen huoneen, jossa arkkitehti oli nukkunut ja tehnyt

töitä. Päätin tehdä Wivin kanssa sinunkaupat, kun kerran jaoimme saman huoneen, vaikka välissä reilusti yli puoli vuosisataa olikin.

Alimpaan kerrokseen oli oma sisäänkäynti. Ensin minun piti sujahtaa kapealta kadulta piha-alle Wivin suunnittelema Omenaportista ja sitten sain kulkea kotiovelle pergolan siimeksessä. Vieressä kohosi Wivin kasvihuone.

En ollut kuullut Wivi Lönnistä mitään ennen kuin muutin hänen kotiinsa. Kiertelin paljon lähi-kortteleissa. Suurin osa ympäröivistä huviloista oli myös Lönnin suunnittelema, ja kuten minulle kohta selvisi, samoin oli hänen käsialaansa muun muassa moni koulu ympäri Suomea, kuten myös Tampereen paloasema. Helsingin Ylioppilastalon ja Tallinnan Estonia-teatterin hän oli suunnitellut yhdessä Armas Lindgrenin kanssa, vaikka vuosikymmeniä ne nimettiin, kas kummaa, pelkästään Lindgrenin töiksi.

Kun kiipesin männikön läpi mäenrinnettä ylös yliopistolle, Seminaarinmäellä julistettiin seuraavan viiden opiskeluvuoteni aikana vain yhden arkkitehdin kunniaa: Jyväskylän oman pojan Alvar Aallon. Vasta kun muutin pois Jyväskylästä kuulin, että oli elänyt ja runsaasti luonut sellainenkin arkkitehti kuin Aino Marsio-Aalto.

Opiskeluajoista lähtien minua on vaivannut tämä vääristymä. Niin historia kuin nykyhetki on usein putkinäköistä ja puolueellista. Valokeila kohdistuu vain harvoihin, vaikka valokeilan varjossa elää paljon kiinnostavampia ihmisiä. Itse olen yrittänyt nostaa heitä tuotannossani esiin: Aino Aalto mukaan lukien.

Wivi Lönnin kodissa asuminen jätti minuun myös toisenlaisen syvän jäljen. Ymmärryksen siitä, että jokaisen meistä pitäisi saada asua elämänsä varrella monessa erilaisessa ja eri-ikäisessä rakennuksessa, edes jonkin aikaa. Jokainen talo puhuu omaa ainutlaatua kieltään ja tarinaansa, havahduttaa asukkaansa kokemaan itsensä ja ympäristönsä aina uudella tavoin. Tämä jos mikä tekee ihmisen avarakatseiseksi, alttiiksi tuoreille näkökulmille ja ideoille. ●

Kirjoittaja on kirjailija, joka on kertonut romaaneissaan muun muassa Aino Aallosta.

”

Antiikin temppeliä muistuttava piha-rakennus paljastui vanhaksi kanalaksi.

Neuvostoelämää suomalaistaloissa

Arkkitehti Netta Böök löysi 2000-luvun alussa luovutetusta Karjalasta kylän, jossa aika näytti pysähtyneen 1930-luvulle. Löydöstä syntyi väitöskirja siitä, mitä tapahtuu, kun ihmisten sijaan historiaa jäävät siirtämään eteenpäin vain rakennukset.

Teksti SILJA YLITALO

Vas. Kirkkokansaa kauppakadulla 1920- tai 1930-luvulla. Taustalla F. A. Sjöströmin suunnittelema puukirkko (1880), joka paloi vuonna 1991. Katua reunustavat sähkö- ja puhelinpylväät johtoineen.

Oik. ylh. Arkkitehti Netta Böök kuvaa väitöstyötään kokemushistorialliseksi arkkitehtuuritutkimukseksi. Rakennusten lisäksi keskeisessä roolissa työssä ovat ihmiset.

Oik. alh. Kurkijoen pääkadun Lenininkadun suomalaisia taloja vuonna 2005.

Vau. Tästä syntyy vielä jotakin.
Näin ajatteli arkkitehti **Netta Böök** saapuessaan ensimmäistä kertaa entiseen Kurkijoen kirkonkylään luovutetun Karjalan alueella lähellä Laatokan rannikkoa.

Oli kesä 2004 ja Böök oli reissannut jo vuosia Karjalaa ristiin rastiin – niin luovutetussa Karjalassa kuin Itä-Karjalassa – ja pohtinut samalla aihetta väitöskirjalle.

Vuonna 1999 valmistuneessa diplomityössään Böök oli käsitellyt Venäjän Karjalassa sijaitsevan Särkilahden karjalantaloja: isoja, usein kaksikerroksisia hirsilinnoja, joissa oli saman katon alla karjasuojat, varastotilat ja ihmisten asuinsijat. Väitöstyössään Böök oli ajatellut tutkia karjalantaloja luovutetun Karjalan alueella.

Niitä ei kuitenkaan löytynyt kuin yksi. Sen sijaan löytyi Kurkijoki.

Luonnonkauniilla paikalla haarautuvan joen rannalla sijaitseva kylä poikkesi kaikesta, mitä Böök oli aiemmilla Karjalan-matkoillaan nähnyt.

”Ihan kuin olisi tullut 1930-luvun suomalaisen kirkonkylään, joka on vähän kulahtanut ja josta kirkko on palanut. Se oli hämmästyttävää”, Böök sanoo.

Palaneen kirkon raunioilla laidunsi lehmiä. Keskustaa halkoi kylänraitti, jota reunustivat 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun hirsirunkoiset talot, joissa oli maalattu lautaverhoilu ja ikkunoissa hilliityn koristeelliset vuorilaudat.

Sellaiset, joista suomalainen tunnistaa, että kyseessä on suomalainen kylä, vaikka taajamassa näkyi myös neuvostoaikaisia ja venäläisiä rakennuksia.

”Mutta ne sijaitsivat melkein kaikki pois pääraitilta, joka näyttää todella suomalaiselta.”

Böökin päässä alkoi risteillä kysymyksiä: Miksi täällä on tällainen kylä? Miksei tällaisia ole tullut vastaan missään muualla?

STALININ IHANNEKYLÄ

Böökin Kurkijokea käsittelevä väitöskirja *Talot pysyvät, ihmiset vaihtuvat. Sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen entisessä suomalaisessa Kurkijoen kirkonkylässä Neuvostoliitossa tarkastettiin Aalto-yliopistossa joulukuun alussa.*

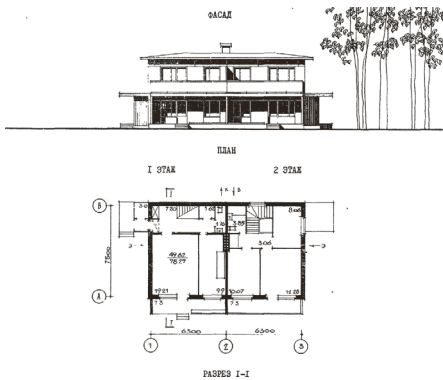
KATJA TÄHJÄ

”

Kuva jää aika kuivaksi ja latteaksi, jos tarkastellaan vain rakentamista.

NETTA BÖÖK

TYYPPIPIIRUSTUSARKISTO VTSIS

Ylh. Maaseututajamia varten laadittu kaksikerroksisen kahden asunnon talon tyyppiirustus 143-17-9-72/2 vuodelta 1972.

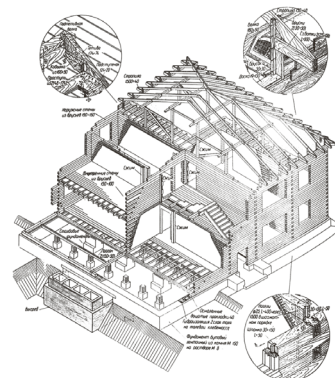
Oik. Tyyppiirustuksen 143-17-9/72 mukaan vuonna 1978 toteutettu kahden asunnon talo Kurkijoen kaavasuunnitelman ulkopuolella. Kuva vuodelta 1992.

VILLE LAAKSO

NETTA BÖÖK

ŽILYJE ZDANIJA

Vas. Hirsirunkoinen kaksikerroksinen monen asunnon talo Kurkijoen sivukadulla. Samanlaista Metsä- ja puunjalostusteollisuuden valtiollisessa suunnittelulaitoksessa viillattua talotyyppiä 3-40-25B ja 3-40-27B tapaa kautta Venäjän.

Ylh. Hirsirunkoisen kaksikerroksisen monen asunnon talon rakennusnekonometria asuinrakennusten konstruktioita esittelevästä ammattikirjasta Žilyje zdanija (1965).

VILLE LAAKSO

Vas. Kurkijoen pääraitti vuonna 1992, muutama vuosi Neuvostoliiton hajoomisen jälkeen. Suomalaisten talojen joukosta erottuu vain etualan kahitiilinen kahvila.

Böökien ihmetyksistä, miksi Kurkijoki oli säilynyt ulkoisesti niin muuttumattomana 1930-luvulta 2000-luvulle saakka, sai työn aikana selityksen.

Ensinnäkin se oli säästynyt sodissa, toisin kuin monet muut luovutetun alueen kylät. Kurkijoki ei ollut sattunut keskelle rintamalinjoja, pommituksia tai perääntyvien suomalais- tai neuvostoliittolaisjoukkojen reitille. Perääntyvät joukot usein polttivat talot, jottei vastapuoli voisi hyödyntää niitä.

”Meidän narratiivimme ei kuulu, miten paljon suomalaiset ovat itse tuhonneet rakennuskantaa siellä”, Böök huomauttaa. Joskus asukkaatkin sytyttivät lähtiessään kotitalonsa tuleen.

Toinen Kurkijoen säilymiseen vaikuttanut seikka oli, että se oli tiivis ja rakennuskannaltaan monipuolinen, ja Böökien päätelmien mukaan vastasi siten **Josif Stalinin** ajan 1930–40-lukujen vaihteen näkemystä ideaalista maaseututaajamasta. Sen mukaan oikeaoppinen sosialistinen kylä oli kuin kaupunki pieniskoissa.

Suomen aikaan Kurkijoki, joka tunnettiin myös nimellä Lopotti, oli vilkas kirkonkylä, jossa asui käsityöläisiä, kauppiaita, virkamiehiä ja opettajia. Siellä oli virastoja, pitäjän kirkko sekä maamiesopisto laajoine tiluksineen ja rakennuksineen.

Niinpä kirkonkylää ei ollut tarve sen enempää muuttaa tai myllätä, vaikka valta, yhteiskuntajärjestelmä ja ihmiset vaihtuivat.

Huonommin kävi *huutoreille* eli haja-asutusalueilla sijaitseville yksittäistaloille sekä pienille maanviljelyskylille. Vuosikymmenten mittaan ne likvidoitui-

tai niihin siirrettiin lisää taloja muualta kolhooseja varten.

”Kurkijoki oli sellaisenaan sopiva paikka jopa sovhoosille, koska sieltä löytyivät valmiiksi suurtilan elementit: maatalousoppilaitosten suuret hevostallit, sikalat ja karjanavetat.”

Sovhoosit olivat isoja valtiontiloja, kolhoosit puolestaan viljelijöiden yhteisiä, osuuskuntaperiaatteella toimivia maatiloja.

NEUVOSTOLIITON PERIFERIAA

Vaikka Kurkijoelle rakennettiin neuvostoaikanaakin, mitään laadultaan suomalaisrakennuksia vastaavaa sinne ei syntynyt, Böök toteaa. Siihen vaikutti moni seikka: materiaalit olivat heikkolaatuisia, ammattitaitoista työvoimaa oli vaikea saada eikä rakennusvalvontaa käytännössä ollut.

Böökien mukaan rakentamisen heikko laatu kertoi myös siitä, että Kurkijoki, vaikka pysyikin paikallisena keskuksena, oli Neuvostoliitossa periferiaa.

”Esimerkiksi Leningradissa tai Moskovassa voitiin kyllä tarpeen tullen rakentaa laadukkaastikin.”

Kiinnostavaa Böökistä on, että tyyppi- ja piirustukset, joiden mukaan 1970-luvun alussa rakennettiin jo yli 90 prosenttia kaikista Neuvostoliiton rakennuksista, olivat paikoin hyviäkin.

Valtiolisissa keskuslaitoksessa sama arkkitehti tai arkkitehtiryhmä saattoi työstää yhden rakennuksen piirustuksia vuosia. Normit olivat tiukat ja kaikki laskettiin ja määritettiin tarkasti: materiaalien optimaaliset menekit, kustannukset, neliömetrit henkeä kohden ja sopivuus eri ilmastovyöhykkeille.

”Arkkitehdille jäi aika vähän tilaa luovuudelle, mutta tiukoista rajoista otettiin irti kaikki mitä pystyttiin, ja jotkut piirustuksista olivat ihan hauskojakin.”

Toteutus oli sitten jotain ihan muuta. Böök havainnollistaa eroa saman aikakauden Suomeen:

”Muutin itse vuonna 1970 arkkitehdin piirtämään rivitaloon, jossa oli asunto-kohtaiset saunat, vesipatterilämmitys, sähkö ja juokseva vesi. Samaan aikaan Kurkijoelle rakennettiin ulkoisesti moderneja asuntoja, joista puuttuivat

sähköä lukuunottamatta kaikki mukavuudet.”

Taloihin tehtiin pönttöuunit ja vesisoina toimivat ilmaklosetit, eräänlaiset kuivakäymälät, josta jätökset piti itse kantaa ulos.

EPÄONNISTUNUT MODERNISAATIO

Yksi Neuvostoliiton ongelmista oli juuri valtava elintasoero kaupunkien ja maaseudun välillä. Kun kaikki huomio kohdistui teollisuustuotannon kasvattamiseen, resursseja ei riittänyt laajan ja harvaan asutun maaseudun modernisointiin.

Yritystä ei silti puuttunut. Kurkijokiin sai vuonna 1975 uuden, suurisuuntaisen kaava- ja rakennussuunnitelman, jota monitieteinen asiantuntijaryhmä oli vuosia hionut Moskovassa asti, Böök kuvaa. Suunnitelmaa oli työstetty Maaseudun tyyppi- ja kokeellisen rakentamisen tieteellisessä keskuslaitoksessa, ja sen olivat allekirjoittaneet itse laitoksen johtaja, pääinsinööri, pääarkkitehti ja johtava kaupunkisuunnittelija.

Kurkijoen uudistussuunnitelma rakentui vanhan katuverkoston pohjalle ja siinä huomioitiin myös maastonmuodot ja luonnonympäristö. Taajama oli jaettu asuin-, tuotanto-, virkistys- ja palveluvyöhykkeisiin, ja suunnitelmaan sisältyivät muun muassa hotelli, terveysasema, paloasema sekä uusi myymälärakennus ja kulttuuritalo.

Pääraittia reunustavat vanhat, suomalaisaikaiset puurakennukset oli tarkoitus purkaa ja tilalle rakentaa moderneja lamellitaloja sekä keskustan laitamille rivi- ja paritaloja. Mitään erityisesti suomalaisvastaista suunnitelmassa silti ei ollut: komeimmat ja arvokkaimmat suomalaisaikaiset rakennukset kylän parhailta paikoilla oli merkitty säästettäväksi.

”Ei se poikkea mitenkään siitä, mitä Suomessa tapahtui samaan aikaan 70-luvulla”, Böök toteaa.

Erona oli, että siinä missä suomalaiset päättivät oman lähiympäristönsä hävittämisestä itse paikallistasolla, Neuvostoliitossa suunnitelmat tehtiin keskitetysti Moskovassa.

Toinen ero oli, että suomalaiset yleensä myös toteuttivat aikeensa. Lähes

”

Arkkitehdille jäi
aika vähän tilaa
luovuudelle, mutta
tiukoista rajoista
otettiin irti kaikki mitä
pystyttiin.

Netta Böök Venäjän tiede- ja kulttuuri-keskuksen edustalla Helsingin Töölössä. Loppuvaiheessa Böökin tutkimustyöhön vaikuttivat koronapandemia ja Ukrainan sota, jonka myötä yhteydet Venäjälle katkesivat.

kaikki sotaa edeltävän ajan suomalaiset kirkonkylämiljööt katosivat tai pirstoutuivat 1960–70-luvuilla. Neuvostoliitossa suunnitelmat sen sijaan jäivät tyypillisesti toteuttamatta, yleensä resurssien puutteesta.

Niin kävi Kurkijoellakin. Uudesta kaava- ja rakennussuunnitelmasta toteutui lopulta vain muutama hanke, kuten pientaloryhmä kylän laitamille vuonna 1979, sekin kaavaan merkittyjen kaksikerroksisten tiilirivitalojen sijaan yksikerroksisina kahden asunnon puutaloina.

Vaikka vanhaa rakennuskantaa säästy, maaseudun takapajuisuuden vuoksi ihmisiä oli vaikea saada muuttamaan sinne ja pysymään siellä, etenkin Neuvostoliiton hajottua ja valtiontukien lakattua.

”Oli järkyttävä kokemus matkustaa luovutetun Karjalan maaseutua ympäri 2000-luvun alussa ja todeta, että täällä ei ole mitään. Ei kyllä, ei ihmisiä, ei viljeltyjä peltoja. Kurkijoenkaan peltoja ei viljellä, ja se on kuitenkin aikoinaan ollut Suomen vilja-aittoja”, Böök sanoo.

Kurkijoella asui vuonna 1939 noin 10 000 ihmistä. Väkiluvun kehitystä ei voi suoraan verrata, sillä kuntien rajat muuttuivat, mutta paljon kertoo se, että vuonna 1949 useita kuntia käsittävässä Kurkijoen piirissä asui enää 2 600 ihmistä. Vuonna 2012 Kurkijoen paikallishallintoalueella, joka nykyään on suomalaista Kurkijoen kuntaa pienempi alue, oli asukkaita noin 1 800.

RAKENNUKSISTA LUETAAN MERKITYKSIÄ

Tilanne oli toinen esimerkiksi Virossa ja Itä-Karjalassa. Vaikka sieltäkin ihmisiä siirrettiin, karkotettiin, katosi ja tuotiin uusia tilalle, maaseudun valtaväestönä

pysyivät alkuperäiset asukkaat, jolloin myös alueiden oma kulttuuri pystyi säilymään.

Tästä syystä Kurkijoki ja muut luovutetun Karjalan puolelle jääneet kylät ovat historiallisesti niin poikkeuksellisia: siellä ihmiset eivät vaihtuneet pikkuhiljaa vaan kaikki yhdellä kertaa, Böök toteaa.

Ensin kylästä evakuoitiin suomalaiset talvisodan alueluovutusten myötä maaliskuussa 1940. Tyhjiksi jääneisiin taloihin muutti kevään ja syksyn mittaan ihmisiä eri puolilta Neuvostoliittoa, joko vapaaehtoisesti tai käskystä. Suomi valtasi Kurkijoen takaisin elokuussa 1941, jolloin neuvostoliittolaiset evakuoitiin ja suomalaiset palasivat. Kunnes joutuivat taas lähtemään syksyllä 1944, tällä kertaa lopullisesti.

”Ihmisten mukana katosivat kaikki sosiaaliset, henkiset ja hengelliset ympäristöt ja vuosisatojen tietotaito. Jäljelle jäivät ainoastaan pellot ja rakennukset, joista uudet asukkaat yrittivät parhaansa mukaan hahmottaa jäljettömin kadonneiden suomalaisten elämäntapaa”, Böök kuvaa.

Mitä rakennusten perusteella sitten pääteltiin?

Böök ehti haastatella väitöskirjaansa varten kylään 1940–1960-luvuilla muutaneita asukkaita. Lisäksi hänellä oli käytössään Kurkijoen seudulta 2000-luvun alun tutkimushankkeessa kerätty laaja haastatteluaineisto sekä muistelu-teoksia ja arkistomateriaaleja.

”Varhaisimmista muuttajista havaitsi, että monet heistä arvostivat Kurkijoen kylää. Heistä se oli upea ja kaunis ympäristö, jota he halusivat ylläpitää.”

Osa muuttajista kuitenkin koki olevansa alueella vain käymässä, etenkin monet myöhemmin tulleet. He eivät tunteneet valtion omistamia suomalaisrakennuksia omikseen, eivätkä siksi välttämättä pitäneet niistä huolta. Muuttajissa oli myös paljon soteleskiä lapsineen.

Neuvostoliitto oli todennäköisesti ainoa yhteiskuntajärjestelmä, jonka uudet asukkaat tunsivat, Böök pohtii.

”He olivat omaksuneet neuvostaelämäntavan, johon kuului kollektivisoitu maatalous, länsivihamielinen propa-

”

Ihmisten pitää esittää,
että he suhtautuvat
Suomeen vihollisena.

KATIA TÄHJÄ

ganda ja Stalinin ihannointi. Siitä tul-
kintakehyksestä katsottiin myös raken-
nuksia.”

Rakennukset puolestaan kertoivat
aivan toisenlaisesta yhteiskunnasta, jota
neuvostokontekstista käsin oli paikoin
hankala tulkita.

”Näin he päättelivät: Ihmiset jotka
täällä ovat asuneet, ovat olleet monessa
asiassa taitavia. He ovat olleet taitavia
rakentajia ja hyviä viljelemään tätä
maata ja sopeutumaan tähän outoon
ilmastoon.”

Lisäksi kaikki kieli siitä, että asuk-
kaat olivat olleet yllättävän varakkaita.
Kylässä oli selvästi eletty hyvin.

”Tulokkaat ihmettelivät, miten kai-
kissa taloissa saattoi olla niin paljon sivu-
rakennuksia ja karjasuojia. Miten talot
olivat maalattuja, ja miten ihmeessä
niissä kaikissa oli lattiainkin maalattu?
Entä kaikki huonekalut ja tavarat – niin
paljon astioita, työkaluja, valokuvia,
liinavaatteita, jopa kirjoja ja koriste-
esineitä?”

Tulokkaiden tulkintakehystä vasten
se tuntui ristiriitaiselta: miten pienen
maalaiskylän asukkaat olivat voineet
elää kuin varakkaat riistäjät?

Toiset arvelivat kaikessa hiljaisuu-
dessa, etteivät olot Suomessa ehkä
olleetkaan niin huonot kuin mitä pro-
paganda esitti. Toiset taas kiinnittivät
huomiota siihen, että jotkut taloista oli-
vat suurempia ja hienompia kuin toiset
ja niissä oli silti asunut vain yksi perhe.
Heille se kertoi kapitalistisen yhteiskun-
nan elintaseroista, jotka sosialismissa
oli jo eliminoitu, Böök kuvaa väitös-
kirjassaan.

SOTA KATKAISEE YHTEYDET

Böök nimittää työtään kokemushisto-
rialliseksi arkkitehtuuritutkimukseksi.

”Aluksi lähdin tekemään arkkitehtuu-
rihistoriaa, mutta siitä tuli hirvittävän
puisevaa. Kuva jää aika kuivaksi ja
latteaksi, jos tarkastellaan vain rakenta-
mista.”

Kun neuvostoajan tutkimusta alkoi
2010-luvun mittaan tulla yhä enemmän
saataville, kokonaiskuvan muodostami-
nen kylän sotienjälkeisistä tapahtumista
ja kehityksestä kävi mahdolliseksi.

Loppuvaiheessa Böökin tutkimustyö-
hön vaikuttivat koronapandemia ja sen
jälkeen Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan.

”Kun sota alkoi, kurkijokelaiset kon-
taktini lopettivat yhteydenpidon.”

Böök ei ole saanut suoraan tietää,
mikä tähän oli syynä. Eivätkö he enää
halunneet olla tekemisissä länsileiriin
kuuluvan suomalaisen kanssa, vai oliko
yhteydenpito muuttunut vaaralliseksi?
Esimerkiksi kulttuuriorganisaatioita
valvotaan **Vladimir Putinin** Venäjällä
tarkasti, ja länsiyhteydet voivat joh-
taa rahoituksen katkaisemiseen, Böök
pohtii.

”Venäläisiltä kollegoilta olen saanut
kautta rantain kuulla, että paikalliset
ajattelevat minusta edelleen samalla
tavoin kuin aiemmin, mutta yhteyden-
pito ei tässä tilanteessa ole mahdollista.”

Virallisesti Suomi on nykyään ”epä-
ystävällinen maa”.

”Aivan kuin Stalinin aikaan. Ihmisten
pitää esittää, että he suhtautuvat Suo-
meen vihollisena.”

Böök oli ehtinyt sekä tehdä kenttä-
työt että kerätä arkisto- ja haastattelu-
materiaalit ennen pandemiaa, joten työ
ei tyssännyt rajojen sulkeutumiseen tai
myöhempään yhteyksien katkeamiseen.

Yhtenä tavoitteena työssään Böökillä
on ollut laajentaa perspektiiviä, jolla luo-
vutettua Karjalaa Suomesta käsin katso-
taan, ”jotta ymmärtäisimme sitä myös
neuvostoliittolaisesta ja venäläisestä
näkökulmasta”.

Luovutetun Karjalan rakennusperin-
nöstä on tullut kahden maan yhteistä
perintöä, jota kohtaan myös alueen
nykyiset asukkaat voivat tuntea hen-
kistä omistajuutta.

”Meillä on oma evakkosaagamme,
joka on traaginen ja herättää tunteita,
syystäkin. Mutta on myös näiden toisten
evakoiden tarina. Hekin ovat joutuneet
lähtemään kodeistaan ja asettumaan vie-
raaseen ympäristöön.”

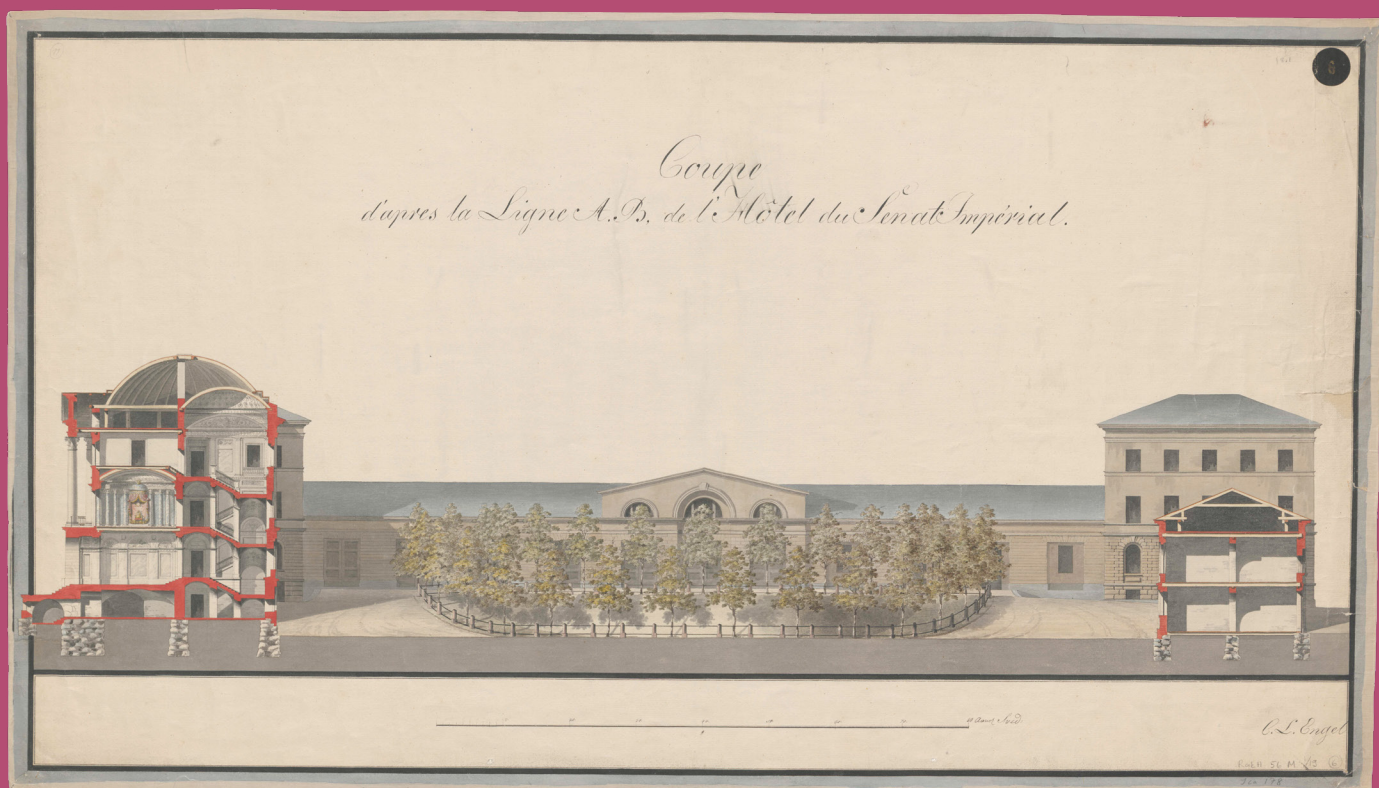
Böök toivoo, että sen sijaan että
yksipuolisesti kauhisteltaisiin, miltä
entisillä suomalaisalueilla nykyään näyt-
tää, pyrittäisiin ymmärtämään tekijöitä,
jotka siihen ovat johtaneet.

”Syynä ei ole pelkästään sosialistinen
järjestelmä, tai kansanluonne, vaan
taustalla on vaikuttanut moni asia.” ●

Kiinteistö- politiikka jyrää rakennusperinnön

Arvorakennuksen omistamisen luuulisi olevan myönteinen asia, mutta monille kiinteistönomistajille vanhat rakennukset tuntuvat olevan vain rasite, kirjoittaa emeritusprofessori Vilhelm Helander.

Teksti VILHELM HELANDER

Suunnitelmat Valtioneuvoston linnan kortteliin kohdistuvasta jättiremontista ja tiivistämishankkeesta herättävät kysymyksiä valtion hallinnoiman arvokkaan rakennuskannan ja samalla rakennusperinnön kohtalosta yleisemminkin. Korttelin sisäpihalta on tarkoitus purkaa vuonna 1900 valmistunut entinen painotalo ja rakentaa sen tilalle syvärunkoinen nelikerroksinen toimistorakennus sekä maanalaisia tiloja.

Kiinteistöpolitiikkaa hallitsee Suomessa kaksi tendenssiä. Yhtäällä kasvualueilla pyritään entistä tiiviimpään rakentamiseen. Avoimet paikat täyttyvät. Toisaalla taas rakennuskantaa on laajalti tyhjenemässä. Samalla kun Valtioneuvoston linnaan sullotaan lisää kerrosalaa, esimerkiksi Katajanokalla vanha rahapaja ja siihen liittyvä lisärakennus ovat poistumassa ulkoministeriön käytöstä, ja tilat ovat jo olleet myytävänä. **C. L. Engelin** suunnittelemaat lääninhallitusten rakennukset Hämeenlinnassa ja Mikkelissä odottavat tyhjiillään uutta käyttöä, ehkä uusia omistajia.

Museoviraston kulttuuriympäristöpalvelujen osastonjohtaja **Ulla Salmela** on äskettäin ansiokkaasti kuvannut valtion rakennusperinnön tulevaisuuden ongelmia museoviraston blogissa.

Valtiovalta näyttää pyrkivän eroon hallitsemistaan arvokiinteistöistä. Pie-ninä poimintoina mainittakoon Pukkikilanhienon kartanomuseon ja **Eliel Saari-sen** loisteliaan Marmoripalatsin myynti yksityiselle taholle. Siten valtio luopuu vastuustaan ylläpitää arvokasta rakennusperintöä. Jäljelle näyttävät jäävän lähinnä keskiaikaisperäiset linnamme, joitakin Louhisaaren kaltaisia muistomerkkejä ja Suomenlinna.

Nyt voimistuva kiinteistöpolitiikka jyrää rakennusperinnön ylläpitämisen alleen.

Halutaanko rakennuskantamme nähdä voimavarana vai rasitteena? Sen, että saa arvorakennuksen huostaansa,

kuvittelisi olevan omistajalleen myönteisen asia, kulttuuritahdon ilmaisu ja ylpeyden aihe. Mutta näyttääkin siltä, että monet kiinteistönomistajat kokevat vanhat rakennukset vain rasitteeksi. Pahim-massa tapauksessa vanha rakennuskanta siirretään kiinteistöspekulanttien käsiin.

VAADITAANKO VANHOILTA RAKENNUKSILTA LIIKAA?

Näkemyks, että maamme rakennuskanta ja rakennusperintö ovat merkittävä voimavara, näyttää olevan väistymässä. Nyt leviää propaganda, jonka mukaan kulttuuri on pelkkää luksusta – siis myös rakennuskulttuuri?

Restaurointi, jos sillä tarkoitetaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja ympäristöjen ylläpitämiseen ja kunnostamiseen tähtäävää toimintaa, näyttää rakennuslalla jäävän poikkeukselliseksi toiminnaksi. Jätetäänkö se vain yksityisten mesenaattien tai joissakin tapauksissa kuntien ja seurakuntien harteille?

Ilahduttavampia asioita rakennusperinnön hoidon alalla on viime vuosikymmeninä yleistynyt käytäntö laatia perusteellisia rakennushistoriaselvityksiä korjaustöiden perustaksi. Ikävä kyllä monissa tapauksissa esitettyjä lähtökoh-tia ei rakennusten muutoksiin liittyvissä ristipaineissa kuitenkaan sen enempää tarvitse ottaa huomioon – ikään kuin nuo selvitykset olisi tilattu vain muodon vuoksi, rakennuttajan omatunnon tyydytykseksi.

Sellainen rakennuskannan ylläpito- ja kunnostusmenettely, jossa lähtökoh-tina ovat rakennuksiin sisältyvät arvot ja olemassa olevien tilojen tarjoamat luontevat käyttömahdollisuudet, näyttää jäävän pelkästään hurskaaksi toiveeksi. Koko rakennussuojelun käsite tuntuu viittaavan jonkinlaiseen, lähes epätoivoiseen hätävarjeluun. Mieluummin puhuisin rakennetun ympäristön (aktiivisesta) hoidosta, siitä mitä ruotsin kielen ilmaisu *byggnadsvård* tarkoittaa.

Valtion hallitsemaan – ja muuhunkin – käyttöön jäävään rakennuskantaan kohdistuu sitäkin suurempia käyttö- ja lisärakentamispaineita. On selvää, että jatkuva käyttö, *utilitas*, on perustana sille, että rakennuksia ylläpidetään.

Kuitenkaan ei voi välttyä havainnolta, että vanhoihin rakennuksiin usein kohdistetaan kohtuuttomiakin odotuksia ja vaatimuksia. Tyypillinen esimerkki on työtiloja käsittävien rakennusten yli pyyhkivä muotiaalto muokata niistä ”monitilaympäristöjä”. Valtavia investointeja ja niistä seuraavia uudelleen muokkauksia tehdään, vaikka koko ajatussuunta näyttää jo alkuunsa vanhentuneelta. Joidenkin vuosien jälkeen kai joudutaan sitten uuteen muutostieteeseen. Näinkö bruttokansantuotetta kasvataan ja työllisyyttä turvataan?

Jos eläytyy vanhaan rakennukseen, voi syystä tuntea olonsa ahdistetuksi. Sääliksi käy, kun taloilta vaaditaan niin paljon. Entä jos rakennukset saisivat vanheta arvokkaasti?

YLLÄPITOJA LAIMINLYÖDÄÄN

Olisi toki kohtuutonta väittää, että edellä kuvatut ilmiöt olisivat kaikkialla vallitsevia. Poikkeuksia, loistaviakin, onneksi löytyy. Mutta kysymys on kasvavista rakennusperinnön kohtaloon vaikuttavista tendensseistä.

On selvää, että on olemassa rakennuskantaa, joka odottaa uutta käyttöä, ja jota sitä varten joudutaan muokkamaan perusteellisestikin, kuten vanhat tyhjenevät teollisuusrakennukset tai asunnoiksi muutettavat toimistotalot. Tällaisesta muutoksesta on tullut eräs valtavirtaus. Niinpä esimerkiksi Kööpenhaminassa entinen restauroinnin professuurin ala muutettiin jo vuosia sitten transformaatioksi.

Mutta on laajasti myös rakennuskantaa, joka ei siedä suuria muutoksia, eikä niitä tarvitsekaan. Voitaisiin puhua rakennusten muutostoleranssista, sietokyvystä muutoksille, huomioon otettava lähtökoh-tana, kun niiden kunnostusta lähdetään pohtimaan.

Kiinteistöpolitiikan eräs perustointi, rakennusten jatkuva ylläpito ja hoito, laiminlyödään liian usein. Kuten itse **John Ruskin** (1819–1900), taidehistorioitsija ja varhainen restaurointiteoreetikko, totesi osuvasti: Jos rakennuksia jatkuvasti hoidetaan, ei tarvita restaurointia. Nykyinen käytäntö näyttää olevan se, että rakennusten hoidon puutteesta

Vas. Carl Ludvig Engelin leikkauspiirustuksessa vuodelta 1818 näkyvät Senaatintalon eli nykyisen Valtioneuvoston linnan pihalle suunnitellut istutukset.

Pohjapiirroksessa vuodelta 1904 näkyy Ricardo Björnbergin suunnittelema uusi pohjoissiipi ja pihasiipi Senaatin kirjapainon käyttöön. Engelin suunnittelema soikea kirjastosali on vielä jäljellä itäsiivessä.

vuosikymmeniä kerätään korjausvelkaa. Esimerkiksi Säätytalon arkoja julkisivupintoja ei kolmenkymmenen vuoden aikana ole laajemmin huollettu. Sitten tulee suuren peruskorjauksen – venäjän kielessä *kapitalnyi remont* – vuoro.

Monessa tapauksessa tilaisuutta käytetään hyväksi siihen, että edellisen polven virheelliseksi tuomittavan restaurointikäsityksen mukaiset jäljet pyyhitään pois, toteutetaan niin sanottu revanssi-restaurointi.

UHKAVAATIMUS PURKAMISEN PERUSTEENA

Palaan vielä valtioneuvoston kortteliin, sen ”remonttisuunnitelmiin”. Suurin ongelma, se tiedostetaan, on suuren lisärakentamisoikeuden sullominen korttelin sisäosiin. Perusteeksi esitetään, että valtiovallan johdon toimintaa näin voidaan tehostaa.

Museovirasto on vuonna 2020 antanut peruskorjaushankkeesta puoltavan lausunnon. Siinä todetaan muun muassa:

”Valtioneuvoston linnan ja viereisen Valtioneuvostokorttelin työympäristöä koskevat tavoitteet on määritetty osana laajempaa valtioneuvoston toiminnan ja työympäristön uudistustarpeiden selvitystä. Uudisrakentaminen lisää Valtioneuvoston työtilojen määrää ja täydentää työympäristön tilavalikoimaa, erityisesti kokoustiloja ja niihin liittyviä kulkuväyhykkeitä.

Uudisrakentaminen kasvattaa korttelin rakennettua kerrosalaa merkittävästi. Korttelin keskelle sijoittuva uudisrakentaminen ja sen maanalaiset ja -päälliset yhteydet edellyttävät pihasiiven eli painotalon ja sen yhdyssiiven purkamista korttelin sisältä.

Valtioneuvoston linnan suojelurajaus tehdään [...] siten, että [...] niin kutsuttu painotalo ja siihen liittyvä yhdyskäytävä jätetään rajauksen ulkopuolelle. Valtioneuvoston tilastrategian mukaan rajauksen tekeminen on välttämätöntä, vaikka muutoksen myötä menetetään arkkitehtonisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas pihasiipi.

Valtioneuvoston tekemien selvitysten ja hankesuunnitelman mukaan riittävän suuri uudisrakennus sekä siihen liittyvä

pihakannen alainen rakentaminen on välttämätön edellytys korttelin säilymiselle edelleen alkuperäisessä valtion keskushallinnon käytössä. [...]

Pihasiivessä on sen kaltaisia teknisiä rajoitteita, että sitä ei voida hyödyntää osana alueelle sijoitettavaa uudisrakennusta. Rakennuksen säilyttäminen rajoittaisi merkittävästi hankkeeseen olennaisesti liittyvää maanalasta rakentamista ja vaikeuttaisi välttämättömien yhteyksien rakentamista rakennuksen eri osien välillä [...]. Painotalon purkamista ja huomattavaa lisärakentamista on esitetty jo 1930–1940-luvuilla laadituissa Valtioneuvoston linnan laajennussuunnitelmissa.”

Museoviraston lausunnossa valtioneuvoston suunnalta tulleet perusteet suunnitelmien toteuttamiselle ja siitä seuraaville purkutoimille on esitetty lähes uhkavaatimusten tapaisesti. Vaihdoetoiset tarkastelut eivät siis tulisi kysymykseen? Lisäksi vedotaan vielä aikaisempiin, harkitsemattomiin suunnitelmiin, ikään kuin vanhat synnit nyt puoltaisivat suunnitelmia.

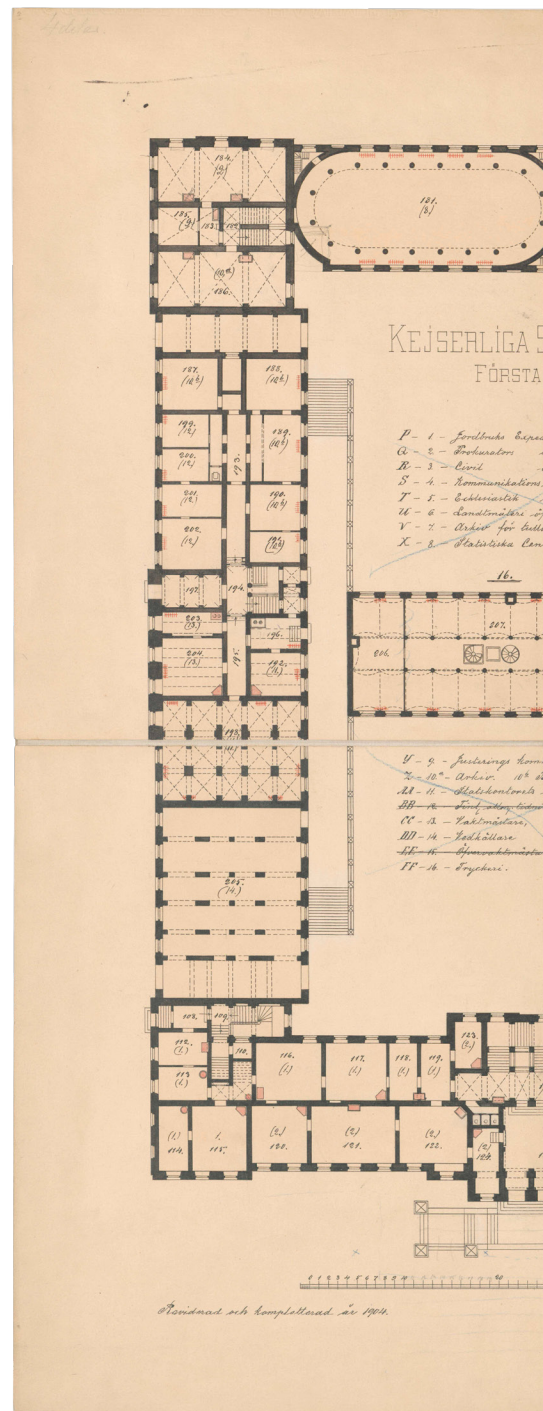
Vanhan Senaatintalon pihalla olevan entisen painotalon arvo punnitaan siis olemattomaksi korttelin uudistuspaineen edessä. Keskeisin kysymys onkin, pitääkö kaikki valtionhallinnon tehostamistavoitteet toteuttaa juuri Valtioneuvoston linnan ja sen naapurin kortteleissa?

LÄHTÖKOHTANA AVARA PUUTARHAPIHA

Engelin alkuperäisen suunnitelman rinnalla myös korttelin myöhemmillä historiallisilla kerrostumilla on oma arvonsa.

Kuten perusteelliset rakennushistoriaselvitykset kertovat, Valtioneuvoston linnan korttelissa on jo ensimmäisen satavuotiskauden aikana toteutunut laajoja muutos- ja lisärakennusvaiheita. Eriytyisen valitettava vaihe oli Engelin korttelin itäsiipeen suunnitteleman hienon kirjastotilan purkaminen 1910-luvulla. Toisaalta eri rakennusvaiheet, joissa tietoisesti sopeuduttiin Engelin arkkitehtuurin henkeen, muodostavat nykyisellään varsin harmonisen kokonaisuuden.

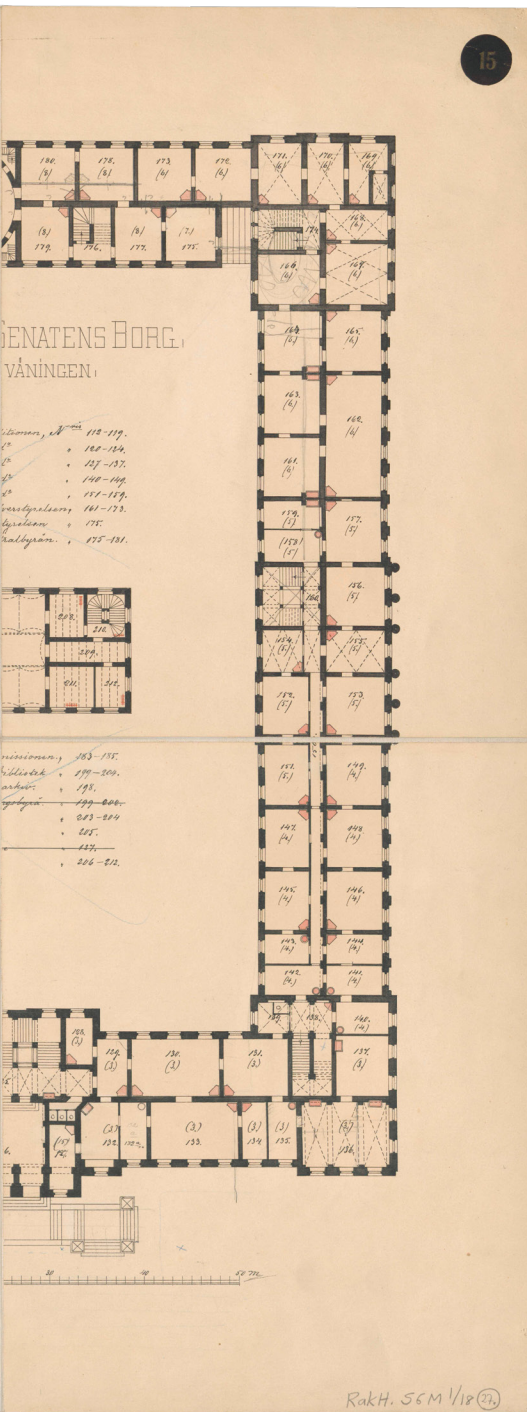
Miten suunniteltu, raskaan oloinen uusi piharakennus sointuu yhteen

eleganttien usklassisten kadunvarsi-siipien kanssa? Kaupunkikuvassa uudisrakennus jäisi tosin piiloon kadunvarsi-rakennusten luoman suojamuurin taakse, kuten arkkitehti **Erkki Mäkiö** on ironisesti huomauttanut. On siinäkin peruste rakennuksen kyseenalaiselle laadulle.

Nyt purettavaksi esitetyllä niin sanottu painotalolla on myös oma erityinen arvonsa rakennustaidon esimerkkinä. Talon aikoinaan edistyskellisten rautarakenteiden kohdalla Museoviraston lausunnoissa viitataan jopa **Gustave Eiffeliin**.

Engelin suunnitelman oleellisena lähtökohtana oli avaran puutarhapihan

muodostaminen korttelin sisäosaan.

Se ei kuitenkaan koskaan toteutunut valmiiksi. Korttelin monien rakennusvaiheiden jälkeen piha-alue on jo oleellisesti surkastunut. Engelin perintöön vetoaminen on korttelin rakennussuunnitelmien arvostelijoiden lausunnoissa tässä mielessä ehkä vähän ontuvaa. Empiren Helsingin julkisiin rakennuksiin kuuluivat torien ja katujen taustalla olevat avarat pihamaat. Yliopiston korttelissakin puutarhamainen piha rakennettiin umpeen 1930- ja 1940-luvuilla, mutta vanhan Kantoniistikoulun piha on säilynyt.

Valtioneuvoston korttelin suunnitelmissa sekin pieni avaruus, joka pihamailla on säilynyt, menetettäisiin tiivistämisen suunnitelmien myötä. Suuren uudisrakennuksen sullominen kortteliin solakan painotalon tilalle jättää pihasta jäljelle vain ahtaat suikaleet.

KOHTUULLISEMPIA VAIHTOEHTOJA

Radikaalimpiakin vaihtoehtoja voisi olla. Sallittakoon pieni ajatusleikki: Entä jos painotalo nyt kuitenkin purettaisiin, mitä mahdollisuuksia tarjoutuisi sellaiselle suunnitelmalle, joka ottaisi yhdeksi lähtökohdaksi Engelin alkuperäisen korttelisuunnitelman avaruuden, pihamaan terassoinnit ja vehreät istutukset? Terassit ja pihanalainen rakentaminen voisivat tarjota mahdollisuuksia jo kohdalaisiin lisätiloihin.

On totta kai selvää, että jo monessa eri vaiheessa rakennettu ja uudelleen muokattu kortteli sietää myös muutoksia, uusia korjaus- ja rakentamisvaiheita. Mutta onko todella niin, ettei nyt esitetyille suunnitelmille ole mahdollista – tai halua – löytää kohtuullisempia, historiallisen ympäristön antamat lähtökohdat paremmin huomioon ottavia vaihtoehtoja?

Valtioneuvoston korttelin uudistamissuunnitelmissa ei ainakaan ole kysymys muuten niin suosituiksi tulleista säästötoimista. Siitä kertoo hankkeen satoihin miljooniin kohoava rakentamiskustannus.

On otettava aikalisä ja punnittava Valtioneuvoston linnan korttelin vaihtoehtoisia kehittämismahdollisuuksia.

SUUNNITTELU MYÖTÄILEE SUHDANTEITA

Suurin uhka kasvavien paikkakuntien vanhalle ja uudemmallekaan rakennuskannalle ei ole sen huono kunto tai käyttökelvottomuus. Rakennetun ympäristön ylläpidon pahin este on vahvistuva uusi maapolitiikka.

Helsingin kohdalla voidaan muistella, kuinka rakennusoikeuksien pienentäminen 1950-luvulla tehdyssä rakennusjärjestyksen muutoksessa toimi, paradoksaalisesti, asuintalokannan säilymisen parhaana vaikuttimena. Kysynnän alaisilla paikoilla hamuttu ja nyt niin keveästi myönnettävä lisäkerrosala – tonttikeinot-

telun tavoite – johtaa siihen, että paikalla olevan rakennuksen kaupallinen arvo putoaa nolnaan, tai muuttuu suorastaan negatiiviseksi, kun purkukustannukset otetaan huomioon.

Kansantaloudellisesti rakennuskannan poistumasta johtuva menetys on sitä vastoin merkittävä.

Tietysti on tunnustettava se tosiasia, että taloudellisen kehityksen suuret linjat armottomasti määrittelevät myös rakentamisen ja rakennuskannan käytön ja samalla rakennusperinnön ylläpitämisen edellytykset ja ehdot. On kuitenkin hämentävää, kuinka notkeasti suunnittelun ideologiat kääntyvät myötäilemään ja kannattamaan myös lyhytnäköisiä taloudellisia suhdanteita.

Siinä pohdinnan aihe suunnittelijakunnalle. ●

Kirjoittaja on arkkitehtuurin historian emeritusprofessori sekä Suomen arkkitehtiiliiton ja Icomosin Suomen osaston kunniajäsen.

Kirjoitus on muokattu Icomosin Suomen osaston ja Rakennusperintö-Safan lokakuussa 2023 järjestämässä tilaisuudessa ”Murtuuko rakennussuojelu? Tiivistäminen ja tehostaminen uhkaavat rakennussuojelua” pidetystä puheenvuorosta.

”

Kiinteistöpolitiikan eräs perustoiminta, rakennusten jatkuva ylläpito ja hoito, laiminlyödään liian usein.

Hirren kulttuurinen taakka

Hirttä pidetään terveellisenä ja ”rehellisenä” materiaalina, mutta myös mökkimäisenä ja maalaisena, kirjoittaa Matti Lakkala. Lakkala tutki väitöstyössään suomalaisten arkkitehtien ja arkkitehtuurin kokijoiden käsityksiä hirrestä.

Teksti MATTI LAKKALA

runkoisena.”

Tämä lainaus erään jo varttuneeman suomalaisen arkkitehdin haastattelusta ei päätnyt suorana Oulun yliopistossa joulukuun alussa tarkastettuun väitöskirjaani, mutta kuvastaa osuvasti sitä, miten monella tapaa haastavaksi ja ristiriitaiseksi materiaaliksi hirsi koetaan arkkitehtisuunnittelun näkökulmasta.

Israelilainen historioitsija Yuval Noah Harari on kirjoittanut kulttuurisesta taakasta, joka huomaamatta ohjaa valintojamme. Esimerkkinä Harari käyttää pihanurmikkoa, joka oli myöhäiskeskiajan Ranskassa ja Englannissa aateliston statussymboli, mutta tuntuu nykyisin kuuluvan itsestään selvästi tavallisen omakotitalon ympärille. Mukaillakseni Hararin ajatusta, hirteen liittyvä kulttuurinen taakka ohjaa huomaamatta ajatuksiamme siitä, millaista hirren käytön arkkitehtuurissa tulisi olla.

Hirsirakentamisella on vuosituhantiset perinteet maailman havumetsäisillä alueilla. Suomessakin hirrestä on salvottu pirttejä 600-luvulta lähtien. Oma lukunsa on 1950-luvulla alkanut teollinen hirsituotanto, jossa arkkitehtuuri jäi varsinkin aluksi tuotantotekniikan jalkoihin. Väitöstutkimuksessani selvitin haastattelujen avulla, mitä mieltä arkki-

tehdit ja arkkitehtuurin kokijat ovat hirrestä rakennusmateriaalina. Kävi ilmi, että hirsi koettiin mökkimäisenä ja maaseutumaisena materiaalina.

Tänä päivänä hirttä halutaan kuitenkin käyttää myös sellaisissa rakennustyypeissä ja ympäristöissä, joissa vaatimukset arkkitehtuurille ovat aivan toisenlaisia. Myös teknisesti lamellihirsi poikkeaa varsin paljon perinteisestä yksipuisesta hirrestä, mikä herättää kysymyksen: mitä hirsi tänä päivänä on?

TUTKIMUKSENI päätavoitteena oli muodostaa tektoniikan näkökulmasta käsitys hirrestä nykyaikaisena arkkitehtonisena materiaalina. Pyrin selvittämään, kuinka hirrestä suunnittelemalla voitaisiin saavuttaa arkkitehtonisesti mahdollisimman laadukas lopputulos.

Tektoniikan käsitteellä tarkoitan tutkimuksessani sitä, että hirsi vaikuttaa arkkitehtoniseen tilaan sekä kokemuksen että rakenteen tasoilla. Kokemuksen tasoa koskevat haastattelut tehtiin Helsingissä vuonna 2017 Hirsitetris-paviljongin yhteydessä, josta myös alun sitaatti on peräisin, ja Oulussa vuonna 2018, jolloin haastateltavana oli maalikoita. Näiden jälkeen selvitin hirren tektoniikan ja arkkitehtonisen laadun välistä yhteyttä haastattelemalla suunnittelevia arkkitehteja viime syksynä valmistuneen Monion kilpailu- ja suunnitteluvaiheesta sekä 2010-luvulla suomalaisissa arkkitehtuurijulkaisuissa esitellyistä hirsirakennuksista.

Eräs keskeinen piirre, jonka haastateltavat tutkimuksessani liittivät hir-

teen, on sen koettu terveellisyys. Sen nähtiin olevan jopa määrittävä tekijä nykyisten lamellihirsien ”hirsisyydelle”. Eräs haastateltava totesi, että lamellihirsi on hänelle edelleen hirttä, mikäli se liimasta huolimatta on yhtä terveellinen materiaali kuin perinteinenkin hirsi.

Tärkeä syy hirren koetulle terveellisyydelle on tutkimukseni perusteella hirsirakenteen ymmärrettävyys. Umpipuista koostumusta pidettiin tavallista kerroksellista seinärakennetta parempana kosteusongelmien kannalta. Ymmärrettävyyttä tukee myös hirsirakenne itsessään: kantava rakenne rajaa tilaa ja muodostaa näkyvät pinnat ulos ja sisälle. Miellyttävinä ja kaukana koetut näkyvät nurkkaliitokset niin ikään edistävät rakenteen ymmärrettävyyttä: umpipuinen koostumus näkyy yhdellä vilkaisulla. Tällainen rakenteen ymmärrettävyyteen liittyvä koettu terveellisyys vaikuttaisi tämän ja aiemman puututkimuksen valossa erottavan hirren muusta puurakentamisesta.

”

Suomessa hirrestä on salvottu pirttejä 600-luvulta lähtien.

Hirsirakenteen ymmärrettävyys näytetty tutkimuksessani keskeisenä myös arkkitehtonisen laadun kannalta. Haastatelluilla arkkitehteilla oli intuitiivinen pyrkimys käyttää hirttä näkyvänä rakenteena ja sitä kautta korostaa sen roolia arkkitehtonisessa kokonaisuudessa. Haastateltavien lähes ainutlaatuisena, hirsirakenteelle ominaisena piirteenä pitämästä ”rehellisyydestä” arkkitehdin tulisi heidän mukaansa kyetä ”ottamaan kaikki ilo irti”, kuten eräs haastateltava asian kuvasi.

Tutkimukseni johtopäätösten perusteella teollinen liimahirsi, erityisesti ristiinlaminoitu painumaton hirs, voidaan nähdä paitsi hirtenä myös nykyaikaisena massiivipuisena rakennuselementtinä, joka kulttuurisen kehityksen tuloksena muistuttaa ulkomuodoltaan perinteistä hirttä.

HARARIN mukaan kulttuurisesta taakasta voi vapautua, kun siitä tulee tie-toiseksi. Uskonkin, että tutkimuksessani muodostetun ymmärryksen kautta voidaan vähentää sitä hankaluutta, joka hirren käyttöön arkkitehtonisena mate-

riaalina tällä hetkellä liittyy.

Voimakkaasti kehittyneiden ja yleistyneiden ristiinlaminoitujen hirsien myötä hirsiarkkitehtuurissa on yleistynyt myös hirsien ja muiden kantavien materiaalien hybridirakenteet. Tutkimuksessani ei-kantava hirsirakenne näyttäytyi arkkitehtien silmissä vähemmän aitona ja jopa sen järkevyyttä kyseenalaistettiin. Ajattelen, että tämä on yksi esimerkki hirteen liittyvästä kulttuurisesta taakasta.

Jos painumaton lamellihirsi nähdäänkin massiivipuisena rakennuselementtinä, voidaan kulttuurisesta taakasta kenties vapautua suhtautumalla ei-kantavaan hirsirakenteeseen eri tavalla. Ei-kantavaakin hirsirakennetta hyödyntämällä voidaan saavuttaa ymmärrettävä, vaikuttava ja yhtenäinen arkkitehtoninen kokonaisuus – arkkitehtonista laatua – kuten vaikkapa Moniossa. ●

Kirjoittaja on arkkitehti, jonka väitöskirja Nykyaikainen hirsitektoniikan näkökulmasta. Suomalaisen käsityksiä hirstä arkkitehtonisena materiaalina tarkistettiin Oulun yliopistossa joulukuussa.

gyproc SAINT-GOBAIN **isover** SAINT-GOBAIN **weber** SAINT-GOBAIN

SAINT-GOBAININ RAKENNEVALITSIN
tukee suunnittelijan työtä ja rakentamisen kehitystä

Kaikille avoimesta Rakennekirjastosta löydät todennetut ominaisuusarvot ja hiilipäästöarvot rakenteista.
Tutustu: **rakennekirjasto.fi**

SAINT-GOBAIN

Ammatissa

Elinvoimaa kaupunkiin

MIIKA KANGASNIEMI

”Teen töitä sen eteen, että Hämeenlinna menestyy”, sanoo kaupungin elinvoimajohtajana työskentelevä arkkitehti Niklas Lähteenmäki. Hänen mielestään olisi hyvä, jos arkkitehteja nähtäisiin enemmän vastaavissa tehtävissä.

Teksti ANNI VARIS

Arkkitehti **Niklas Lähteenmäki** työskentelee Hämeenlinnan elinvoimajohtajana. Tehtävästä hän kiinnostui alun perin kaupunkisuunnittelijan taustansa takia.

”Arkkitehdin koulutuksesta ja työkokemuksesta on ollut paljon hyötyä”, Lähteenmäki sanoo.

”Elinvoimajohtajan työ on monimutkaisten asioiden yhteensovittamista ja sitähan arkkitehtuurikin on: erilaisten toiveiden ja tarpeiden yhteensovittamista.”

Lähteenmäki valmistui arkkitehdiksi Aalto-yliopistosta vuonna 2006. Hän työskenteli arkkitehtitoimistossa jo opiskeluaikana ja jatkoi samoja töitä muutama vuoden ajan valmistumisen jälkeen. Sen jälkeen hän siirtyi Helsingin kaupungille.

”Olin opiskellut pääaineenani yhdyskuntasuunnittelua ja se veti puoleensa”, Lähteenmäki sanoo. ”Kaupunkisuunnittelun haasteet ja moninaiset kysymykset ovat loputtoman kiinnostavia. Ratkaisut eivät synny kerralla, vaan ne tehdään yhdessä.”

Vuonna 2010 perhe muutti Lähteenmäen puolison töiden perässä Hämeenlinnaan. Aluksi Lähteenmäki kävi töissä Helsingissä ja oli vuoden verran kotona lasten kanssa, kunnes hänestä tuli Hämeenlinnan yleiskaava-arkkitehti vuonna 2013.

Yleiskaavan valmistelun lisäksi Lähteenmäki oli mukana kaupungin keskustan kehittämisessä. Neljän vuoden kaavoitustyön jälkeen hän siirtyi vetämään maankäytön suunnittelun kokonaisuutta.

”Se oli tosi mielenkiintoista. Työssä todella huomasi yhteistyön merkityksen, kun operoi koko maankäytön palettia.”

Niklas Lähteenmäen mukaan Hämeenlinnan selkein kilpailuetu – ”kauniin kulttuuriympäristön lisäksi” – on sijainti: työssäkäyntialue on todella suuri ja asukkaiden käytössä on sekä Helsingin että Tampereen kulttuuritarjonta.

NYT takana on ensimmäinen vuosi Hämeenlinnan elinvoimajohtajana.

”Paljon jännittäviä asioita on mennyt eteenpäin”, Lähteenmäki summaa.

Hämeenlinnan tunnettavuutta tapahtumien ja matkailun kaupunkina lähdetään tänä vuonna kasvattamaan konkreettisilla toimenpiteillä, Lähteenmäki kertoo. Kaupungissa on esimerkiksi käynnistetty hanke, jossa kartoitetaan maaseudun matkailupalveluita ja autetaan yrittäjiä tuotteistamaan palveluitaan. Lisäksi Lähteenmäki on ollut mukana kaupungin strategiatyössä, jossa on tarkoitus kirkastaa Hämeenlinnan elinvoiman kärjet.

Hämeenlinnassa elinvoimajohtajan työhön kuuluvia kokonaisuuksia ovat esimerkiksi työllisyys, kotoutuminen, asuminen ja elinkeinojen kehittäminen.

Tärkein tavoite on se, että kaupunki menestyy. Onnistumista mitataan esimerkiksi asukasluvun kasvun ja Hämeenlinnan korkeakoulun kiinnostavuuden kautta. Lähteenmäki kertoo seuraavansa onnistumista myös ”fiilispohjalta” eli siitä, millainen tunnelma kaupungissa tuntuu vallitsevan.

Käytännössä elinvoimajohtajan työhön sisältyy paljon keskustelemista ja paikallisiin tilaisuuksiin osallistumista.

”Pidän erittäin tärkeänä dialogista lähestymistapaa. Olen pyrkinyt pois perinteisestä ’kaupunki viestii asioista’ -tyylistä ja halunnut pitää useita pienempiä tapaamisia isojen tilaisuuksien sijaan”, Lähteenmäki sanoo.

”Se vaatii tietysti paljon aikaa, mutta koen että se on oleellinen osa tehtävääni.”

Työnsä ohjenuorana Lähteenmäki on pitänyt ajatusta siitä, että paras osaaminen harvoin istuu saman pöydän ääressä, vaan sitä täytyy etsiä kauempaa.

”Kun ajatellaan fyysistä ympäristöä, niin jokainen ihminen on siihen osallinen ja ikään kuin asiantuntija. Tapoja tehdä esimerkiksi kaupunkisuunnittelua on monia, mutta mitä enemmän siihen saadaan moniäänisyyttä, sitä paremmin se yleensä onnistuu.”

ARKKITEHTINA Lähteenmäki on erityisen kiinnostunut kestävän kehityksen toteutumisesta ja siitä, millaisia asuinympäristöjä Hämeenlinnaan rakennetaan.

”Jos kestävän kehityksen kysymykset saadaan käännettyä kaupungin valttikorteiksi, niin koen että ollaan onnistuttu.”

Hänen mielestään olisi hyvä, jos arkkitehteja työskentelisi enemmän vastaavissa tehtävissä. Muissa Pohjoismaissa koulutetaan enemmän arkkitehteja kuin Suomessa, joten heitä löytyy enemmän yhteiskunnan eri sektoreilta.

Fyysisen ympäristön suunnittelun lisäksi arkkitehtien osaamista olisi tärkeä hyödyntää myös yhdyskuntien sisällöllisessä kehittämisessä, Lähteenmäki sanoo. Muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomessa kaupunkien toimintaa määrittävät Lähteenmäen mielestä useammin talous ja tehokkuus kuin arkkitehtuuriin olennaisesti kuuluvat inhimillisyys ja mielekkäys.

”Arkkitehtuuri on mainio koulutus pohja eri asioiden tekemiseen. Avoin mieli syntyy siitä, kun työskentelytavat muuttuvat ajan kuluessa. Se antaa myös valmiudet jatkuvaan kehittämiseen.” ●

”

Olen pyrkinyt
pois perinteisestä
”kaupunki viestii
asioista” -tyylistä.

Pala historiaa koulun pihalla

Rakennushistoriallisesti arvokas puukoulu Helsingissä purettiin, mutta osa alkuperäistä koulua saatiin säilymään samalla tontilla piharakennuksen muodossa. Vahinko käännettiin kiertotalouskokeiluksi, summaa arkkitehti Eero Ilvessalo.

Teksti ANNI VARIS

Kuvat EERO ILVESSALO

Helsingin Kaarelan raitin koulusta oli jo tehty purkupäätös, kun rakennusvientiyritys Puutalo Oy:n historiaa tutkineet **Kristo Vesikansa, Laura Berger ja Philip Tidwell** selvittivät, että vuonna 1955 rakennettu puukoulu oli Puutalon tyypikoulu, jollaisia ei tiettävästi ole jäljellä enää missään muualla Suomessa.

Purkupäätöstä ei peruttu, mutta koulun puuelementtejä päätettiin hyödyntää kiertotalouskokeilussa, jossa vanhan koulun osista rakennettiin paviljonki uudelle koulu- ja päiväkotirakennukselle.

Koulu- ja päiväkotirakennuksen sekä paviljongin suunnitteli Arkkitehti-toimisto LPV, pääsuunnittelijana **Arto Aho** ja arkkitehtisuunnittelijana **Eero Ilvessalo**.

EERO ILVESSALO: ”Koulun kulttuuri- ja rakennushistoriallisia arvoja ei oltu huomattu eikä koulun säästäminen tullut kyseeseen, mutta vahinko käännettiin positiiviseksi kokeiluksi.

Vanhan rakennuksen puuelementti-rakenne tarjosi sopivan tilaisuuden kiertotalousprojektille, jossa puretun koulun rakennusosista tehtäisiin paviljonki uudelle koululle. Näin pala alkuperäistä koulua saatiin säilymään samalla tontilla.

Uutena piharakennuksena toimiva paviljonki koostuu vanhan koulun osista: rakentamisessa hyödynnettiin 29 kierätettyä seinäelementtiä ja 13 ikkunaa. Ulkoasultaan paviljonki vastaa noin puolikasta luokkahuonetta sivukäytävineen. Eteläinen julkisivu sommiteltiin alku-

peräisistä seinä- ja ikkunaelementeistä.

Työ lähti liikkeelle vuonna 2020 ja uusi koulu valmistui viime kesänä. Paviljongin luovutus oli tammikuussa 2024. Rakennusosien koepystytys ja maalaus tehtiin etukäteen halliolosuhteissa, mikä säästi aikaa työmaalla.

Tilanne oli harvinaisen otollinen kiertotaloushankkeelle, sillä seinäelementit voitiin varastoida ja pystyttää uudelleen. Osat olivat hyvässä kunnossa, mutta katto- ja ulkokuoripäädyttiin rakentamaan uudeen lujuslaskelmien takia. Ulospäin niissä ei näy mitään eroa entiseen.

Alun perin paviljonkiin oli tarkoitus saada yksi kokonainen luokkahuone ja sen viereen käytävä, mutta rakennuksen laajuus supistettiin lopulta puoleen alkuperäisestä suunnitelmasta. Uskon, että syynä oli se, ettei koululla ollut tarvetta niin isolle rakennukselle, jonka selvää käyttötarkoitusta ei pystytty osoittamaan. Virallisesti tämä on ulkovaeline-varasto.

Olen tyytyväinen siihen, että yksi rakennuksen pääty saatiin säilymään sellaisenaan samalla tontilla. Lähestymistapoja suunnitteluun olisi ollut monia erilaisia, mutta tässä ratkaisussa näkyy hyvin alkuperäisen koulun julkisivu ja rakennustapa. Sisäpuolella näkyy myös alkuperäinen tilarakenne, koska sivukäytävä säilytettiin.

Työssä meidät yllätti se, kuinka vaikeaksi alkuperäisten kattotuolien säilyttäminen osoittautui. Toinen yllätys

Yllä ja vas. Vanhan puukoulun pääty saatiin säilymään sellaisenaan samalla tontilla. Kooltaan paviljonki vastaa noin puolikasta alkuperäistä luokkahuonetta sivukäytävineen.

oli tietysti se, että suunnitelmaa jouduttiin pienentämään. Hauska käänne oli, kun koulun väri osoittautui harmaaksi, vaikka luonnossa se näyttää ihan tummansiniseltä.

Eri intressien yhteensovittaminen oli yksi projektin suurimmista haasteista. Joillekin kiertotaloushanke oli todella tärkeä, ja toiset tahot pitivät sitä murheenkryyninä. Lopulta paviljonki saatiin kuitenkin toteutettua.

Projekti opetti sen, että puuelementtien varastointi vaatii hyvän paikan ja sopivat olosuhteet. Tässä tapauksessa elementit piti varastoida pois rakentamisen tieltä yhteensä kolmeksi vuodeksi.

Puukoulun osien kierrättäminen osoitti sen, että tällaisia hankkeita voidaan toteuttaa, jos olosuhteet ovat otolliset. Puu rakennusmateriaalina oli kokeilulle helpompi aloitus kuin betoni, jonka kierrätykseen liittyy vaikeita ja ratkaisemattomia kysymyksiä.

Uskon, että tulevaisuudessa kiertotaloutta voi ja pitää ruveta hyödyntämään rakentamisessa laajemminkin.”

Ilvessalo suunnittelee tällä hetkellä kouluja ja päiväkoteja. Lisäksi työn alla on yksi rakennusinventointi. ●

Pääsuunnittelija Arto Aho allekirjoittaa käyttöönotto tarkastuspöytäkirjan. Vieressä työnjohtaja Aapo Hakkarainen.

ELPAC
KALUSTEET

Lena penkit

Tukeva, teräsrunkoinen ja modulaarinen

Tutustu: kalusteet.elpac.fi

010 219 0716 | kalusteet@elpac.fi

Auringonlaskun arkkitehtuuria

Nuoremman polven japanilaisia arkkitehteja esittelevä Make do with now -näyttely Viron arkkitehtuurimuseossa tarjoaa näkymän tulevaisuuteen, jossa uudisrakentamiselle ei ole vastaavaa tarvetta kuin tähän asti.

Teksti KRISTO VESIKANSA

Käsitukset japanilaisesta nykyarkkitehtuurista tuntuvat meillä nojaavan yhä pitkälti kouralliseen kansainvälisiä supertähtiä – **Kengo Kuma**, **Kazuyo Sejima**, **Ryue Nishizawa**, **Sou Fujimoto**, **Junya Ishigami** ja muutama muu – ja heidän äärimmäisen konseptuaalisiin, askeettisiin ja täydellisesti viimeisteltyihin projekteihinsa.

Näitä mielikuvia voi nyt päivittää Viron arkkitehtuurimuseon *Make do with now* -näyttelyssä, joka esittelee joukon 1980- ja 1990-luvuilla syntyneitä arkkitehteja. **Yuma Shinoharan** kuraatoima näyttely oli ensimmäisen kerran esillä Sveitsin arkkitehtuurimuseossa Baselissa vuonna 2022.

Jos edellä mainittujen tähtiarkkitehtien toiminta on perustunut ajatukseen

arkkitehtuurista autonomisena taidemuotona, määrittävät nuoremman polven työtä Japanin vaikeat yhteiskunnalliset ongelmat: väestön väheneminen ja ikääntyminen, alueiden eriarvoistuminen, maaseudun ja pikkukaupunkien tyhjeneminen sekä tietysti maailmanlaajuinen ympäristökriisi. Tuttuja ongelmia Suomessakin, mutta Japanissa kehitys on ehtinyt sen verran pidemmälle, että kannattaa pitää silmällä, miten niitä siellä ratkotaan.

NÄYTTELYSALIIN astuessa vastassa onkin ensin diagrammi, joka tekee kehityssuunnan selväksi: väkilukua, bruttokansantuotetta ja uudisrakentamista kuvaavat käyrät osoittavat vääjäämättä alaspäin, tyhjiilleen jääneiden raken-

nusten määrä kohti kattoa. Vähemmästäkin tulee epätoivoinen olo: mitä tehtäviä arkkitehteille jää tällaisessa todellisuudessa?

No tietysti olemassa olevan rakennuskannan korjaaminen ja uudistaminen. Kuraattori Shinohara käyttääkin arkkitehtipolvesta nimitystä ”korjaussukupolvi”.

Tärkeä sukupolvikokemus heille on ollut vuoden 2011 maanjäristys ja Fukushima ydinvoimalaonnettomuus, jotka osoittivat teknisten ja poliittisten järjestelmien haavoittuvuuden. Toisaalta ne kannustivat arkkitehteja etsimään uudenlaisia ammatillisia rooleja.

Esimerkiksi 403 architecture -toimisto alkoi toteuttaa Hamamatsun kaupungissa pienimuotoisia korjaus-

Vas. Tyhjilleen jäänyt asuinrakennus Osakassa muutettiin vuonna 2017 Chidori Bunka -kulttuurikeskukseksi. Korjauksen suunnitellut Dot architects -toimisto pyörittää sen pohjakerroksessa baaria kahtena iltana viikossa.

Oik. Arkkitehdit Fuminori Nousaku ja Mio Tsuneyama ovat vuodesta 2017 muokanneet Tokiossa sijaitsevaa nelikerroksista rakennusta kodikseen ja toimistokseen tekemällä muun muassa uusia aukkoja kerrosten välille.

”

On syntynyt uudenlainen estetiikka, jota leimaa arkipäiväisyys, kerroksellisuus, epätäydellisyys ja keskeneräisyys.

KUVAT THE S AM SWISS ARCHITECTURE MUSEUM

hankkeita. **Yutaro Murajin** perustama Char-kansalaisjärjestö puolestaan ylläpitää verkkoalustaa, joka tarjoaa ohjeita hyljeksittyjen mokuchin-vuokratalojen korjaamiseksi ja uudistamiseksi.

Monet esitellyistä arkkitehdeista ovat asettuneet taantuville alueille ja tekevät tiivistä yhteistyötä paikallisyhteisöjen kanssa. Esimerkiksi Dot architects -toimisto pyörittää kahtena iltana viikossa baaria korjaamassaan kulttuurikeskuksessa Osakassa.

Uudenlaisiin toimintatapoihin on kannustanut myös ammatinharjoittamisen edellytysten kaventuminen: julkisista hankkeista ei voi kilpailla ilman kunnollisia referenssejä, eikä tarjolla ole entiseen malliin myöskään toimeksiantoja omaperäisistä yksityistaloista, joi-

den kautta nuoret arkkitehdit pystyivät aiemmin luomaan nimeä.

NÄISTÄ lähtökohdista on syntynyt uudenlainen estetiikka, jota leimaa arkipäiväisyys, kerroksellisuus, epätäydellisyys ja keskeneräisyys. Näyttelyssä iskevin esimerkki siitä on **Fuminori Nousakun** ja **Mio Tsuneyaman** Holes in the House -projekti, 1980-luvun teräsrunkoinen rakennus, jota pariskunta muokkaa hiljalleen kodikseen ja työtilakseen. Ulkomaisten kriitikkojen japanilaiselta arkkitehtuurilta usein odottama yhteys ikiaikaisiin traditioihin löytyy tässä tapauksessa jatkuvasta korjaamisesta ja uudistamisesta.

Monia viimeaikaisia arkkitehtuuribiennaaleja ja -triennaaleja leimanneen

toivottomuuden jälkeen on virkistävää nähdä vaihteeksi näyttely, joka osoittaa, että päälle kaatuvista ongelmista huolimatta edelleen löytyy mielekkäitä tapoja toimia arkkitehtina.

Onko näitä periaatteita sitten mahdollista – tai edes tarpeellista – siirtää suurempaan mittakaavaan? Tästäkin näyttely tarjoaa muutamia lupaavia esimerkkejä, kuten **Norihisa Kawashiman** ja **Nori Architects** -toimiston suunnittelema 1990-luvun toimistotalon uudistus kiertotalouden periaatteiden pohjalta Nagoyassa. ●

Make do with now. New Directions in Japanese Architecture -näyttely on esillä Viron arkkitehtuurimuseossa 28.4. asti.

Materiaalien pysäyttävä voima

Foundation Cartierin näyttely Pariisissa nostaa esiin taiteen ja filosofian merkityksiä Bijoy Jainin perustaman Studio Mumbain suunnittelussa.

Vuoden 2020 Alvar Aalto -mitalilla palkittu **Bijoy Jain** toimii arkkitehtuurin ja muotoilun välimaastossa. Jainin perustama suunnittelutoimisto Studio Mumbai on tunnettu käsityöläismäisestä työskentelytavasta, joka vaatii aikaa. *The breath of an architect* -näyttely nykytaiteeseen keskittyvässä Fondation Cartier'n näyttelytilassa Pariisissa pyrkii tuomaan esille taiteen ja filosofian merkityksiä Studio Mumbain suunnittelussa.

Näyttelyn tema, hengitys, viittaa metafysiiseen ulottuvuuteen, jossa Bijoy Jain näkee toivon, huolimatta nykyisestä maailmantilanteesta. Vaikka Jain opiskeli arkkitehtuuria Yhdysvalloissa ja aloitti työuransa siellä, hänen ajattelustaan välittyy aasialaisen kulttuurin mystisen kokemuksen ja luontoyhteyden painotus. Jainille vesi, ilma ja valo ovat arkkitehtuurin peruselementtejä.

Näyttelyssä käsityöperinne on tuotu esille voimakkaan materiaalisuuden avulla. Kiveen hakatut painavat veistokset muovautuvat penkeiksi ja tuoleiksi, bambusta punotut rakenteet on solmittu narulla yhteen kokonaisuuksiksi. Puuhun kiedotun silkkinarun avulla loihditut kevyet istuimet sisältävät rakenteellista runoutta, kuten myös kalkkikiveen piirretty abstrakti geometrinen kuvio, joka esittää veden kulkua.

Fondation Cartier on Pariisin tunnetuimpia nykytaiteen näyttelytiloja. **Jean Nouvelin** suunnittelemassa, vuonna 1994 valmistuneessa galleriassa voi nähdä yhteyksiä **Mies van der Rohen** Neue Nationagaleriiseen Berliinissä. Molemmissa seinät ovat kokonaan lasia eivätkä tarjoa minkäänlaista ripustustilaa. Toisaalta lasiseinien kautta syntyvä yhteys puutarhaan on hieno esimerkki ulko- ja sisätilan yhdistämisestä aivan Pariisin keskustassa.

Bijoy Jainin materiaallinen herkkyys ei aivan pääse oikeuksiinsa Nouvelin hallitsevan arkkitehtuurin rinnalla. Tähän vaikuttaa myös näyttelyn esillepano.

Vaikka Studio Mumbain tuotanto on herkullisella tavalla vastakohta Nouvelin konseptille, niiden välinen jännite ei suoraan välity näyttelykävijälle. Katutasen kaksikerroksinen avoin tila tarjoaa yhteyden puistoon, mutta massiiviset teräspilarit rikkovat esteettisen yhteyden Studio Mumbain hienovaraiseen tuotantoon, ja kokonaisuus jää jollain tavalla vaitonaiseksi.

Näyttelyssä on mukana teoksia myös **Hu Liulta** ja **Alev Ebüzziya Siesbyniltä**, jotka jakavat Bijoy Jainin kiinnostuksen materiaalien kautta syntyviin henkisiin yhteyksiin. Niistäkään ei synny näyttelyyn kokoavaa voimaa, varsinkaan kun esillepano ei juuri anna selityksiä esineiden alkuperästä tai tarkoituksista.

Ehkä Studio Mumbain teoksille olisi pitänyt tarjota enemmän tilaa hengittää, tai luoda käsitteellisiä linkkejä? Syvempää käsitystä Bijoy Jain suunnittelun lähtökohdista näyttely tarjoaa vain vihjeinä.

Studio Mumbain arkkitehtuuri on herättänyt myös kritiikkiä. Eräänlainen tiedostava ylellisyys leimaakin toimiston työtä, mutta toisaalta heidän suunnit-

telunsa tulisi ymmärtää pikemminkin esimerkkinä, joka vahvistaa käsityön arvostusta, kuin välittömänä toimintana.

Jainin työskentelystä välittyy rehellisyys materiaalien käytössä, mikä jo itsessään on inspiroivaa, sekä kiinnostus oman maan eksistentiaaliin muotoihin. Tämä tulee hyvin esille näyttelyä varten kuvatussa dokumentissa, jonka ovat tehneet **Ila Bêka** ja **Louise Lemoine**.

MARIANNA WAHLSTEN

The breath of an architect -näyttely on esillä Fondation Cartierissa Pariisissa 21.4.2024 asti.

Näyttelytilojen lasiseinät luovat yhteyden puutarhaan, mutta massiiviset teräspilarit rikkovat esteettisen yhteyden Studio Mumbain hienovaraiseen tuotantoon.

MARIANNA WAHLSTEN

Kirveellä veistelty

Perheyriksen hirsimestari Timo Aro-Heinilä visioi uudessa teoksessaan tulevaisuuden hirsirakentamista ja jakaa ohjeita käytännön suunnittelutyöhön.

Hirsi arkkitehtuurin alkuaineena on uusi lisä hirsirakentamiseen keskittyvien tietokirjojen joukoon. Teoksen tarkoituksena on tarjota hirsirakentamisen suunnitteluohjeita arkkitehdeille ja insinööreille, minkä kirjan johdannossa mainitaan puuttuvan alan opinnoista. Tilanne ei onneksi ole niin huono: Suomessa arkkitehdit saavat vähintään perustietämyksen puurakentamisesta, myös perinteikkäimmistä hirsirakentamisesta.

Teoksessa luvataan hyväksi koettuja työkaluja suunnittelijan pakkiin, jotta tulevaisuudessa nähtäisiin enemmän perinteisen hirren käyttöä arkkitehtuurissa. Kirjoittaja **Timo Aro-Heinilä** on perheyriksen hirsimestari, joka on veistänyt yli viisikymmentä hirsirakennusta.

Kirja koostuu kolmesta osasta, joista ensimmäisessä käydään läpi suomalaisen hirsirakentamisen historiaa ja suunnitteluperiaatteita. Toisessa osassa kirjoittaja esittelee toteutettuja töitä ja visioi hirsirakentamisen tulevaisuutta. Tämä on mielestäni teoksen mielenkiintoisinta antia, vaikka esittely onkin rajattu Aro-Heinilän hirsiveistämön omaan tuotantoon ja näiden rakennusten inspiraation lähteisiin. Viimeinen osa keskittyy hirren ja puun tekniin ominaisuuksiin.

Teoksessa pyritään kattamaan kaikki hirsitalojen suunnittelun ja rakentamisen osa-alueet ja syvennytään jopa puun biologiaan. Lukiessa tuntuu kuin olisi oppipoikana hirrenveistäjän juttuja kuuntelemassa.

Perinteiden kunnioittamisen lisäksi teoksessa kehitellään uusia tapoja käyttää hirttä. Yksi niistä

pohjautuu **Alvar Aallon**kin käyttämään viuhkaladontaan, jossa puunrungon luonnollista kapeenemista hyödynnetään katon kallistuman aikaansaamiseksi. Mitä korkeammaksi rakennus tällä ladonnalla rakennetaan, sitä jyrkemmäksi katto kulma muodostuu.

Toinen esimerkki on teoksen kannessa havainnekuvana esitetty hirsiholvi, joka hyödyntää yksinkertaista voimien siirtymistä. Tukirakenteeksi tarvittava följäri on ideoitu toteutettavaksi teollisesti tuotetusta viilupuusta, mutta sen voisi veistää myös perinteikkäisti luonnostaan kaarevina kasvaneista puista.

Teoksen mielenkiintoisinta antia on uutta tietoa tarjoava luku kolmitasovarauksesta. Se esittelee kirjoittajan kehittämän menetelmän, jossa huomioidaan ulkoseinän hirren erilaiset muodonmuutokset sisä- ja ulkosyrjällä. Menetelmän ohjeistukseksi olisi kaivannut kuvitusta, joka helpottaisi sen ottamista käyttöön suunnittelijoiden työssä.

Kirjan heikoin puoli on sen tavoite olla kaikenkattava tietokirja. Toisaalta se kuvaa hyvin, kuinka puurakennusten suunnittelijalla tulee olla laaja yleistieto aihealueesta.

Hirsirakentamisen perinne jatkuu, ja on hienoa, että tietoa jaetaan. Puurakentamisen kehityksen kannalta on hyvä, että kaikki toimijat puhaltavat yhteen hiileen, oli kyse sitten teollisista puurakennustuotteista tai käsin veistetyistä hirsirakennuksista.

JAAKKO TORVINEN

Kirjoittaja on arkkitehti, joka tekee Aalto-yliopistossa väitöskirjaa luonnonpuun käytöstä arkkitehtuurissa.

”

Teoksen mielenkiintoisinta antia on uutta tietoa tarjoava luku kolmitasovarauksesta.

Timo Aro-Heinilä: Hirsi arkkitehtuurin alkuaineena. Hirsitikka Oy, 2023. 160 sivua.

Kun ovelta vaaditaan mahdottomia

KOSTEUS • KEMIKAALIT • MIKROBIT • ISKUT JA RASITUS • AIKA

MUOVILAMI OY
Kovaan rasitukseen tarkoitettuja LAMI-ovia lähes 60 vuoden kokemuksella ja ammattitaidolla!
www.lamidoors.com

Luonto ja meri houkuttivat suunnittelemaan Suomeen

European-arkkitehtuurikilpailun suomalaiskohteiden voittajaehdotukset tulivat Espanjasta ja Saksasta.

Teksti PIPSA PENTTINEN

European-arkkitehtuurikilpailun 17. kausi päättyi joulukuussa tulosten julkaisuun.

European on kansainvälinen kilpailu nuorille arkkitehteille, jossa tällä kertaa oli mukana 51 kilpailukohdetta 12 eri Euroopan maassa. Suomesta kohteita oli kaksi: Vaasassa Vaskiluoto ja Helsingissä viiden saaren kokonaisuus itäisessä saaristossa.

Vaasan kilpailun voittivat espanjalaiset arkkitehdit **Justo Diaz** ja **Quillermo Pozo** ehdotuksellaan (Me)tsä. Helsingissä voittajaksi valittiin saksalaisarkkitehtien **Benedikt Hartlin** ja **Maximillian Löschken** työ Halailla luontoa.

Suomalaisia tekijöitä on löytynyt ulkomaisten kohteiden palkintosijoilta lähes kaikilla kausilla. Tällä kertaa suomalaisia suunnittelijoita sijoittui kakkoseksi tai kunniamainnoinneille kotimaisissa kohteissa.

Arkkitehti **Saara Kantele** yhdessä hollantilaistaiteilija **Paul Botin** kanssa saivat toisen eli niin sanotun *runner-up*-palkinnon Helsingin kilpailussa ja Uki Arkkitehtien työryhmä **Sampo Ojala**, **Sara Lähdesmäki**, **Milja Leinonen**, **Rebecca Maresia**, **Anna-Juulia Alarukka** ja **Vlauria Antao** Vaasassa. Lisäksi arkkitehdit **Eelis Leino** ja **Filip Neagu** saivat Helsingin kilpailussa kunniamaininnan.

POHJOINEN LUONTO KIINNOSTAA

Vaasan kilpailuun voittajaehdotuksen tehneet Justo Diaz ja Quillermo Pozo vastasivat haastattelukysymyksiin sähköpostitse Espanjasta. He kertovat, että Suomi on kiinnostanut heitä jo aiemmin rikkaan ja monipuolisen arkkitehtuurin sekä luonto- ja maisema-arvojen takia.

Molemmat ovat myös erityisen innostuneita asumiseen liittyvistä projekteista, joiden puitteissa voi suunnitella uusia yhteisöllisyyden tapoja ja tiloja.

Kilpailukohteena Vaasassa oli keskustan tuntumassa sijaitseva Vaskiluodon

niemi, jota haluttiin kehittää asumiskäyttöön ja paremmin osaksi kaupunkia. Suunnittelualueena oli entisen hotellin tontti, leirintäalue ja aiemmin rannikkovartioston käytössä ollut satama-alue. Kilpailuohjelman mukaan tavoitteena oli luoda uusi asuinalue, jossa ”kestävä elämäntyylillä ja monipuoliset asunusratkaisut kohtaavat luonnon ja merellisen maiseman”.

”Näiden yhdistelmä teki Vaasan kohteesta meille ideaalin”, arkkitehdit kertovat.

Diaz ja Pozo kertovat saaneensa idean työhönsä Vaskiluodon maisemasta ja metsäluonnon monimuotoisuudesta: metsä on jatkuvassa muutoksessa oleva organismi, jossa erilaiset lajit elävät yhdessä kestävästi. Heidän suunnitelmansa nimi, (Me)tsä, kuvaa arkkitehtien mukaan projektin osallistavaa, yhteisöllistä ja resilienttiä luonnetta.

Parivaljakko voitti myös toisessa European-kohteessa, Nalónin kaupungissa Espanjassa, ehdotuksella nimeltä *Tide Builds – La Marea Construye*. Tehtävänä oli suunnitella aiemmin hiilisatamana toimineen jokisuiston ennallistaminen ja osittainen asuttaminen.

”Nautimme molemmista tehtävistä. Yritämme aina suunnitella tiloja, joissa haluaisimme itsekkin elää ja olla.”

Arkkitehdit ovat lapsuudenystäviä, ja heidän tiensä kohtasivat uudelleen Madridin teknillisessä korkeakoulussa. Valmistuttuaan he ovat työskennelleet erityisesti asumiseen liittyvien projektien parissa muun muassa Koreassa, Kiinassa ja Chilessä.

HYVÄT EDELLYTYKSET LUOVUUDELLE

Helsingin kohteen voittajaehdotuksen tekijän, saksalaisen Benedikt Hartlin mielestä edellytykset hyvän ja ekologisen arkkitehtuurin luomiseen ovat Skandinaviassa paremmat kuin Saksassa. Hän

Oik. Europeanin Helsingin kilpailun voittivat saksalaisarkkitehdit Benedikt Hartlin (kuvassa vas.) ja Maximillian Löschken. Vaasan kilpailun voittivat Justo Diaz ja Quillermo Pozo Espanjasta (oik.).

Kesk. Vaasan kilpailun voittajaehdotuksen nimi (Me)tsä kuvaa projektin yhteisöllistä luonnetta.

Alla Helsingin kohteen Halailla luontoa -nimisen voittajaehdotuksen arkkitehtuuri on kevytrakenteista ja vain ”vieraana saarella”, ehdotuksen tekijä Benedikt Hartlin kuvaa.

kokee, että Saksassa tiukka sääntely ja byrokratia jättävät vain vähän tilaa kokeiluille ja epätavanomaisille ratkaisuille.

”Tämä johtuu myös ajattelutapojen eroista. Meillä oli jo työpaja Helsingin kaupungin edustajien kanssa projektista ja olimme positiivisesti yllättyneitä ilmapiiiristä ja rakentavasta keskustelusta”, Hartl kertoo sähköpostitse.

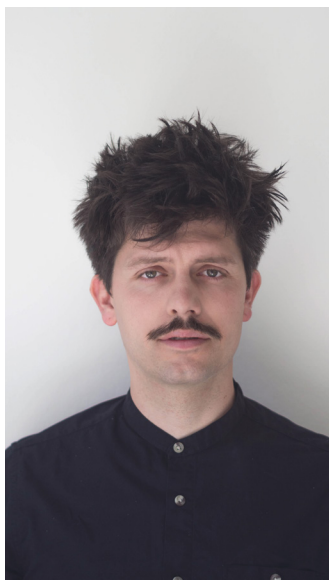
Helsingin kohteena oli viisi itäisen saariston saarta, Vartiosaari, Villinki, Pikku Niinisaari, Malkasaari ja Kotiluoto, joiden virkistys- ja retkeilykäyttöä kaupunki haluaa kehittää kestävästi. Tavoitteena oli luoda rantautumispaikoille ja saarilla tarjottaville rakennuksille yhtenäistä ja tunnistettavaa ilmettä, joka istuu maisemaan.

Hartl kertoo, että suunnittelutehtävän keskeisin kysymys oli, miten saada turisteille tarkoitettu rakenne istutettua maisemaan ja samalla säilyttää saarten koskematon luonto.

”Halusimme kunnioittaa luontoa mutta emme matkia sitä. Tarkoituksena oli koskea maahan vain kevyesti. Halusimme tehdä turisteille selväksi, että he ovat vain vieraana saarilla. Arkkitehtuurimme on kevytrakenteista eikä vahingoita luontoa, mutta on selvästi keinotekoista eli myös ’vieraana’ saarella”, Hartl summaa.

Benedikt Hartl on opiskellut Münchenin teknillisessä yliopistossa, Ardhin yliopistossa Tansaniassa ja Oslon Arkkitehtuurin ja suunnittelun korkeakoulussa. Valmistuttuaan hän työskenteli eri toimistoissa Münchenissa, Zürichissa ja Pariisissa kunnes perusti oman toimiston, Opposite Office.

Hartl on herättänyt huomiota yhteiskunnallisesti kantaaottavilla kilpailuehdotuksillaan, joista tunnetuin on Lontoossa käyty kilpailu kohtuuhintaisista asumisesta. Hartlin toimiston suunnitelmassa Buckinghamin palatsi muutettiin sosiaalisiksi asunnoiksi. ●

JOHANNA HEIM

PADD STUDIO

Mahdollisuuksia nuorille suunnittelijoille

Kahden vuoden välein käytävän Europan-kilpailun ideana on tarjota mahdollisuuksia nuorille suunnittelijoille sekä vaikuttaa kaupunkikehitykseen ja asuntopuunnitteluun Euroopan laajuisesti.

Jokainen osallistujamaa valitsee kilpailukohteensa itsenäisesti, mutta tehtävillä on yhteinen, kausittain vaihtuva kattoteema, joka liittyy eurooppalaisen kaupunkisuunnittelun ja rakentamisen ajankohtaisiin kysymyksiin. Myös tuomaristot ovat maakohtaisia. Suunnittelijat voivat osallistua mihin tahansa kohteeseen kansallisuudesta riippumatta, mutta kaikkien tiimiläisten on oltava alle 40-vuotiaita.

Suomessa Europan-kilpailua koordinoi Suomen arkkitehtiliiton alla toimivan Europan Finland -rahaston johtokunta, jonka pääsihteeri on Safan kilpailuasiantuntija **Kirsti Rantanen** ja puheenjohtaja arkkitehti SAFA **Pia Sjöroos**.

Europanin seuraavalle, 18. kaudelle, haetaan parhaillaan kilpailukohteita. Kauden pääteema on Re-sourcing, olemassa olevien resurssien käyttö ja kierrättäminen.

”Europan-kilpailu ratkoo todellisia 2020-luvun haasteita, kuten tasapainoilua rakentamisen ja luontokadon välillä ja rakennusten käyttötarkoituksen muutoksia. Kaupunkien ja kohteiden edustajat ja suunnittelijat muodostavat usean tuhannen ammattilaisen verkoston, joiden kanssa on mahdollista käydä keskustelua tämän päivän mielenkiintoisimmista suunnittelukysymyksistä”, Sjöroos kuvaa.

Kilpailuaika on maaliskuu–kesäkuu 2025, ja tulokset julkistetaan saman vuoden joulukuussa.

PIPSA PENTTINEN

Tutustu Suomen Europanin 17. kauden tuloksiin european.fi-sivulla. Kaikkien kohteiden tulokset löytyvät sivulta european-europe.eu.

PADD STUDIO

OPPOSITE OFFICE

Uusia ja vanhoja tiloja teatterille

Kouvolan teatterin kilpailun voittajaehdotuksessa päädyttiin purkamaan vanha teatteri mutta hyödyn-
tämään viereinen rakennus.

Teksti PIPSA PENTTINEN

Kouvolan teatterin laajennuksesta ja peruskorjauksesta järjestetyn kutsu-
kilpailun on voittanut Arco Architecture
Company yhdessä brittiläisen Haworth
Tompkins -toimiston kanssa. Pääsuunnit-
telijana toimi Arcon **Arndt Heinzmann** ja
teatterisuunnittelun vastaavana arkkiteh-
tina **Roger Watts** Haworth Tompkinsilta.

1950-luvulla rakennettu teatteri on
ehtinyt peruskorjausikänsä ja sen toimin-
not kaipaavat päivittämistä nykyaikaan.
Kilpailun tarkoituksena oli tutkia teknisen
peruskorjauksen lisäksi teatterin laajen-
tamista uudella suurella näyttämöllä ja
erilaisilla oheistiloilla esimerkiksi näyt-
tämötekniikan tarpeisiin ja logistiikan
parantamiseksi.

Teatterin ja sen viereisen Kuntotalo-
nimisen monitoimirakennuksen on suun-
nitellut **Eero A. Kajava**, joka voitti niistä
vuonna 1951 järjestetyn arkkitehtuurikil-
pailun. Kokonaisuus on rakennettu kol-
messa osassa, joista ensimmäinen käsitti
Kuntotalon ja viimeinen teatterin.

Tontilla jatkaa vain teatteri, Kuntotalon
toiminta siirtyy muualle. Kilpailuohjelman
mukaan teatterirakennus tuli säilyttää ja
korjata, mutta Kuntotalon sai purkaa.

Arcon ja Haworth Tompkinsin ehdotuk-
sessa teatteri puretaan, mutta Kuntotalo
säilyy.

Arndt Heinzmannin kertoo, että kilpai-
luohjelman reunaehdotuksia venyttävän ratkai-
sun kanssa ”tuskailtiin” pitkään. Lopulta
työryhmä ei nähnyt mahdollisuutta säi-
lyttää mitään osaa vanhasta teatterista,
sillä tilaa ei yksinkertaisesti ollut tarpeeksi
annettujen reunaehdotusten puitteissa.

”Toiveet näyttämön koosta teknisiin
vaatimuksiin olivat niin isoja, etteivät ne
olisi mahtuneet millään [vanhaan teatte-
riin]. Oltaisiin käytännössä voitu säilyttää
kuori ja kaikki sisällä oleva olisi pitänyt
poistaa, ja sekin olisi ollut kompromissi”,
Heinzmann kertoo.

KÄYTÄNNÖSSÄ PAREMPI

Heinzmann ja Watts näkivät Kuntatalossa
enemmän potentiaalia jatkokäyttöön.
Erityisesti heitä kiinnosti puurakenteinen
urheilusalali.

”Se oli vielä kätevästi tehty niin, ettei
alapuolella ollut kellaria. Eli lattia voidaan
vahvistaa katsomon rakennetta varten
ilman, että kellariin tulee ongelmia”,
Heinzmann selittää.

Toinen ratkaiseva asia oli toteutuksen
vaiheistus. Kilpailuohjelmassa linjattiin,
ettei teatterin toiminta saanut keskeytyä
rakentamisen takia. Voittajaehdotuksessa
teatteri siirtyy Kuntotalon valmistuttua
väliaikaisesti sinne, jolloin vanha teatteri
voidaan purkaa ja rakentaa uudelleen.

PALUU ALKUPERÄISEEN

Käytännöllisten syiden lisäksi voittaja-
ehdotuksen ideaan vaikutti myös Eero A.
Kajavan alkuperäinen kilpailuehdotus.

Heinzmann kertoo, että ensimmäisenä
rakennettu Kuntotalo tehtiin kilpailuehdo-
tuksen mukaan, mutta sen jälkeen raken-
nusta oli laajennettu, minkä vuoksi teatte-
rille jäi lopulta liian vähän tilaa. Sen vuoksi
teatterin suunnittelussa jouduttiin teke-
mään kompromisseja, kuten kääntämään
se toisin päin kuin kilpailuehdotuksessa.

”Meidän ehdotuksessamme peri-
aatteessa palautettiin alkuperäinen
kilpailuehdotus niin, että saatiin koko
sisäänkäynti ja julkinen puoli teatterista
lämpiöineen ja ravintoloinen avautu-
maan kaupungin suuntaan.”

Heinzmannin mukaan teatteritalon
purkamista voi perustella myös sillä, että
se ja Kuntotalo on määritelty osayleiska-
vassa saman arvoiseksi.

”Ja paikan päällä kun katsoo, niin
Kuntotalo on oikeasti se pienempi osa”,
Heinzmann arvioi.

Kun uusi teatteri rakennetaan vanhan
paikalle, kaupunkikuvaan ei myöskään
synny uutta rakennusmassaa varjosta-
maan viereistä urheilukenttää tai kirjastoa,
hän jatkaa.

”Sydäntä lämmittää, että olimme myös
yleisön, kirjaston ja työntekijöiden suo-
sikki”, Heinzmann iloitsee. ●

Tutustu tekijätietoihin ja
arvostelupöytäkirjaan Safan
kilpailusivuilla: safa.fi/kilpailut.

Kouvolan teatterin peruskorjaus ja laajennus

Voittaja

Kouvo / Arco Architecture
Company, Haworth Tompkins

Safa-tuomari

Teemu Kurkela

safa.fi/kilpailut

ARKKITEHTUURI- KILPAILUT

Yleiset kilpailut

30.11.2023 – 8.3.2024

23.2.2024 – 7.5.2024

1.3.2024 – 18.6.2024

Meri-Rastilan monitoimitalo, 1. vaihe

lin keskustan rannan alue

Vantaan Katrinebergin alue

Sisään jätetyt yleiset kilpailut

4.9.2023 – 16.1.2024

19.4.2023 – 24.11.2023

Turun historian ja tulevaisuuden museo

Lepuski 2.0: Leppävaaran keskus, 2. vaihe

Kutsukilpailut

22.9.2023 – 14.2.2024

4.12.2023 – **1.3.2024**

1/2024 – **26.4.2024**

Nihdin asuinkorttelin 10672 tontit 3 & 4

Autotalokorttelin laajennus

Malmin uusi sairaala, 2. vaihe

Harkitsetko kilpailun järjestämistä?

**Tutustu tilaajille suunnattuun verkkosivuun
osoitteessa *arkkitehtuurikilpailut.fi***

Suomen Arkkitehtiliitto rekrytoi

Osa-aikainen arkkitehtuuripolitiikan erityisasiantuntija

Vahvistamme asiantuntijajoukkoamme. Tarjolla on osa-aikainen erityisasiantuntijan tehtävä monipuolisten rakennussuunnittelun, kaupunkisuunnittelun, korjausrakentamisen ja rakennusperinnön kysymysten parissa.

Tehtäviisi kuuluu toimiminen Safan hallituksen arkkitehtuuripoliittisen jaoksen esittelijänä ja sihteerinä sekä muut erikseen sovittavat tehtävät. Seuraat alan kehitystä, laadit lausuntoja ja kannanottoja sekä osallistut tapahtumiin ja työryhmiin.

Osa-aikainen hallintoassistentti

Haemme järjestelmällistä ja aikaansaavaa hallintoassistenttia Safan pääsihteerin ja toimiston tueksi monipuolisiin, yleishallinnollisiin toimitotehtäviin.

Molemmissa tehtävissä työaika on noin 40 prosenttia kokonaistyöajasta, vaihdellen viikoittain.

Arvostamme hyviä vuorovaikutustaitoja ja yhteistyökykyä; vastuuntuntoista ja positiivista otetta työhön; kykyä työskennellä luovassa ja ajoittain kiireisessä työympäristössä sekä tietoteknistä osaamista.

*Lisätietoa tehtävistä verkkosivuilla safa.fi
Hakuaika päättyy 10.3.*

Safan muutoshanke etenee kohti päätöksiä

Käynnissä oleva muutoshanke ja lainsäädännön uudistuksiin vaikuttaminen määrittävät Safan toimintaa kuluvana vuonna.

Toissa vuonna päätetty ja viime vuonna laajalla kartoituksella käynnistetty Arkkitehtiliiton muutoshanke etenee. Kartoitusten pohjalta muodostettu tilannekuva on pääosin rakentava ja toiveikas; kehittämistarpeita on kertynyt, varsinkin viime vuosien myllerryksissä, mutta paljon hyvää ja arvostettua tahdotaan myös pitää.

Ensimmäisiä muutostoimenpiteitä on tehty, ja osa on jo päivitetty liiton sääntöihin. Merkittävimmät linjaukset ja valinnat ovat kuitenkin vielä edessä, kun kuluvan vuoden aikana eri tahoilla työstehtään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia. Varsinaisia päätöksiä tehdään liittovaltuuston kevät- ja syyskokouksissa sekä tarvittaessa järjestettävissä ylimääräisissä kokouksissa.

Vaihtoehtoisia tulevaisuuksia, niin mahdollisuuksia kuin uhkakuvia, on hahmoteltu työryhmissä, ala- ja paikallisosastoissa, joissa on noin 250 aktiivisesti toimintaan osallistuvaa jäsentä. Mitä Safa voi tarjota jäsenilleen ja mitä jäsenet Safalle? Riittävätkö resurssit ja mitä ovat riittävät resurssit – ja jos joudumme luopumaan jostain, niin mistä?

Miten tulevaisuudessa huolehditaan suomalaisesta arkkitehtuurista, sen tilaamisesta, tekemisestä, tutkimuksesta ja opetuksesta sekä dokumentoinnista ja arvottamisesta? Keiden kanssa tätä työtä tulee tehdä – toimivatko nykyiset kuviot vai tarvitsemmeko uusia kumppanuuksia? Ehdotuksia esitellään ja niistä keskustellaan eri jäsenfoorumeilla. Toivottavasti mahdollisimman moni osallistuu tapahtumiin – nyt on jokaisen jäsenen vaikuttamisen aika ja paikka!

Vuoden teemamme, luonnon monimuotoisuus kaupunkiympäristössä, jatkaa ja tarkentaa viime vuoden luonnon monimuotoisuus –teemaa. Monissa Safan toimielimissä ensimmäinen vuosi

käytettiin teeman ammatilliseen hahmotamiseen, ja uskon meidän olevan nyt valmiimpia selvästi laajempaan vuorovaikutukseen eri asiantuntijoiden ja suuren yleisön kanssa.

Uusi rakentamislaki tulee voimaan vuoden 2025 alussa. Vaikka lain valmisteluun ei voida olla kaikilta osin tyytyväisiä, on siinä kuitenkin tärkeitä ilmastonmuutoksen hallintaan ja kestävään kehityksen ohjaavia elementtejä. Suomen uusi hallitus käynnisti viime vuoden lopussa täydentävien asetusten lisäksi niin sanotun korjaussarjan laatimisen. Molemmat on tarkoitus saattaa voimaan rakentamislain voimaantuloon mennessä.

Asetusten valmistelutyössä on valittavasti nähtävissä myös lakiin kirjattuja, kestävästä kehitystä tukevia tavoitteita vesittäviä näkemyksiä. Rakentamislain korjaussarjan lausuntoversiossa on puolestaan tarpeellisten tarkennusten ja täydennysten ohella myös purkamista helpottavia sekä valitus- ja oikaisuoikeutta rajaavia muutoskohtia. Maankäytön suunnittelua koskevan uuden alueidenkäyttölain valmistelu on niin ikään käynnistynyt. Kaiken uuden ja muuttuvan lainsäädännön valmistelun seuraaminen ja ketterä reagointi on suuri haaste liitolle, sen toimielimille ja jäsenille. Jokainen yksittäinen ja omatoiminen kannanotto on tarpeen.

Uskon, että muutoshankkeessa meillä on yhteinen tilaisuus luoda Safa, jonka toimintaan on aiempaa helpompi tulla mukaan asemasta ja tehtävistä riippumatta. Vahva vaikuttavuus ympäristössä ja yhteiskunnassa edellyttää tässä ajassa yhtenäistä ja moniäänistä, keskustelevaa ja kuuntelevaa Safaa.

ASKO TAKALA
Safan puheenjohtaja

”

Merkittävimmät linjaukset ja valinnat ovat vielä edessä.

Liittovaltuustossa keskusteltiin arkkitehdin ammattikuvasta

Safan liittovaltuuston kokouksessa joulukuussa valittiin liitolle uusi hallitus, käsiteltiin muutoshankkeen skenaarioita ja tehtiin muutoksia jäsenmaksuihin.

Safan liittovaltuusto vahvisti syyskokouksessaan joulukuussa 2023 liiton hallituksen, vaalivaliokunnan ja eettisen valiokunnan kokoonpanot sekä talous- ja toimintasuunnitelman ensi vuodelle.

Hallituksen puheenjohtajakolmikko säilyy ennallaan Safan vaalivaliokunnan esityksen mukaisesti. Puheenjohtajana jatkaa **Asko Takala**, varapuheenjohtajina **Elizaveta Parkkonen** ja **Raine Vihelmaa**.

Hallitukseen valittiin peräti kuusi uutta jäsentä: **Otto Haarala**, **Juha Hovinen**, **Eeva Korhonen**, **Panu Latvala**, **Santeri Nuotio** ja **Henri Raitio**. Edelliseltä kaudelta jatkavat **Jenni Hölttä**, **Janne Pihlajaniemi** ja **Ulla Vahtera**.

”Vuosi 2023 on ollut Safan muutos- hankkeen hahmottamisen ja vaihtoehtoisten skenaarioiden aikaa. Ensi vuonna pitää saada aikaiseksi ratkaisuja liiton tulevaisuudesta. Jatkamme myös perheytymistä luonnon monimuotoisuuteen kaupunkiympäristössä – aiheen ymmärrys alalla on vasta alkutekijöissään”, Asko Takala totesi liittovaltuustolle pitämässään katsauksessa.

Takalan mukaan Safan vaikuttamistoiminnan keskiössä vuonna 2024 on erityisesti rakentamislain asetusten käsittely sekä alueidenkäyttölain uudistaminen.

Viime vuonna käynnistyneen Safan muutoshankkeen tavoitteena on uudistaa liittoa vastaamaan paremmin tulevaisuuden haasteisiin. Muutoshankkeessa syksyn 2023 aikana valmistellut jäsenyyden ja arkkitehdin ammattikuvan skenaariot esiteltiin liittovaltuutetuille.

Arkkitehdin ammattikuvan tulevaisuuden näkymiin vaikuttaa vahvasti uudistuva lainsäädäntö, etenkin vuoden 2025 alussa voimaan astuva pakollinen pätevyys toteaminen. Mahdollisina tulevaisuuden näkyminä esitettiin myös arkkitehtien koulutusmäärän lisääminen sekä arki-

tehtien mahdollisuus ottaa johtava asema rakennetun ympäristön luonto- ja ilmastovaikutusten ehkäisijänä.

Jäsenyydestä esiteltiin kolme erilaista skenaariota: ”kevytjäsenyys” yhdistettynä nykyistä kohdistetummin vaikuttavaan liittoon, verkostomaiseen kumppanuuksilla vahvistettuun liittoon ja nykyisen kaltaiseen, perinteisiin ja asiantuntemukseen nojaavaan liittoon.

Safan julkaisuja, Arkkitehtiutisia ja Arkkitehti-lehteä, koskevia skenaarioita käsiteltiin helmikuussa järjestetyssä ylimääräisessä liittovaltuuston kokouksessa, kun tämä lehti oli jo painossa. Skenaariotyö jatkuu keväällä luottamustoiminnan, viestinnän ja vaikuttamisen, kilpailujen, koulutuksen sekä osastotoiminnan tarkastelulla.

LIITTOVALTUUSTOVAALI SIIRTYY KEVÄÄLLE

Safan liittovaltuustovaali tullaan jatkossa käymään keväisin. Liittovaltuusto hyväksyi kokouksessa siirtymäsäännöksen, jonka

mukaan nykyisen liittovaltuuston kausi jatkuu ensi vuoden syyskokoukseen 2024 saakka ja seuraava liittovaltuustovaali järjestetään huhti-toukokuussa 2025.

Safan säännöille on tehty kuluvaan vuonna kattava kokonaistarkastelu järjestö- lainsäädäntöön erikoistuneen juristin kanssa. Tarkastelun tavoitteena on ollut sääntöjen ajanmukaistaminen muuttuneen yhdistyslain mukaiseksi. Liittovaltuustolle esiteltiin joukko luonteeltaan teknisiä ja käytännönläheisiä muutosehdotuksia.

Osa sääntömuutosehdotuksista herätti keskustelua ja siirrettiin päätettäväksi helmikuun ylimääräiseen liittovaltuuston kokoukseen. Säännöt on hyväksyttävä vielä toisessa peräkkäisessä kokouksessa ennen niiden voimaantuloa.

Liittovaltuusto teki myös jäsenmaksuja selkeyttäviä päätöksiä, esimerkiksi päällekkäisiä jäsenmaksualennuksia ei jatkossa voi enää saada. Jäsenmaksumuutoksista lisää sivulla 43.

PÄIVI VIRTANEN

Safan hallituksen jäsenet 2024: Ylh. vas. Santeri Nuotio, Henri Raitio, Otto Haarala, Janne Pihlajaniemi, kesk. Juha Hovinen, Eeva Korhonen, Jenni Hölttä, Ulla Vahtera, alh. Panu Latvala, Asko Takala ja Raine Vihelmaa. Kuvasta puuttuu varapuheenjohtaja Elizaveta Parkkonen.

KATJA TÄHJÄ

Arkkitehdit tyytyväisiä työhönsä kiireestä huolimatta

Tuoreen kyselyn mukaan arkkitehdit ja maisema-arkkitehdit voivat työssään hyvin. Sukupuolinen häirintä ja vakava epäasiallinen kohtelu ovat arkkitehtuurin alalla harvinaisia, sen sijaan stressiä ja aikataulupaineita koetaan paljon.

Teksti PÄIVI VIRTANEN

Suomen arkkitehtiliitto, Suomen maisema-arkkitehtiliitto ja Arkki-tehtitoimistojen liitto selvittivät kyselyllä ensimmäistä kertaa laajasti arkkitehtialan työhyvinvointia. Kysely toteutettiin yhteistyössä työhyvinvointikyselyihin erikoistuneen Sensor Tutkimuksen kanssa.

Kyselyssä kartoitettiin työhyvinvointia ja työn kuormittavuutta muun muassa työn hallinnan, joustavuuden, arvostuksen, esimiestyön, palautumisen ja koulutusmahdollisuuksien näkökulmasta. Viime vuoden lopulla toteutettu kysely pohjautuu Työterveyslaitoksen kehittämään, laajasti käytettyyn Parempi työyhteisö -kyselyyn.

”Kyselyn vastausprosentti, 19, oli ilahduttavan korkea. Arkkitehtivastaaajia oli 357 ja maisema-arkkitehdeilta saatiin 132 vastausta”, Safan erityisasiantuntija **Pia Selroos** kertoo.

Ahkerimmin kyselyyn vastasivat yli sadan hengen organisaatioissa työskentelevät, kokeneet työntekijät: lähes puolet vastaajista, 42 prosenttia, oli työskennellyt alalla yli 20 vuotta. Vastaajista 36 prosenttia ilmoitti toimivansa asiantuntijatehtävissä, 14 prosenttia johto- ja hallintotehtävissä ja 23 prosenttia tiimin tai projektin vetäjänä. Arkkitehtivastaaajista naisia oli 66 prosenttia ja miehiä 33 prosenttia. Maisema-arkkitehtivastaaajista naisia oli peräti 87 prosenttia.

SUKUPUOLISTA HÄIRINTÄÄ KOKENUT VAIN HARVA

Positiivisimmin työhyvinvointia mittaaviin kysymyksiin vastasivat johto- ja hallintotehtävissä toimivat ja yksin työskentelevät ammatinharjoittajat. Heillä työhyvinvointia mittaavien vastausten keskiarvo oli 4, kun korkein arvosana oli 5. Asiantuntijatehtävissä sekä tiimi- tai projektinvetäjänä työskentelevillä vastaava luku oli 3,6.

Maisema-arkkitehdit vastasivat kautta linjan hieman arkkitehteja myönteisemmin työhyvinvointia kartoittaviin kysymyksiin. Eri sukupuolten välillä ei sen sijaan ollut merkittäviä eroja.

Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen työhösi?

Kuinka usein olet innostunut työstäsi?

Pidän omaa työtäni tärkeänä, merkittävänä ja omien arvojeni mukaisena

Koen, että työssäni on riittävästi etenemismahdollisuuksia

1 = erittäin harvoin / täysin eri mieltä
5 = erittäin usein / täysin samaa mieltä

Kuinka hyvin olet selvillä oman työsi tehtävistä ja tavoitteista?

Miten hyvin psykologinen turvallisuus toteutuu työpaikallasi?

1 = erittäin huonosti
5 = erittäin hyvin

■ Arkkitehdit (n = 357)
■ Maisema-arkkitehdit (n = 132)
■ Kaikki vastaajat (n = 508)

Safan, Markin ja ATL:n yhteisessä kyselyssä selvitettiin ensimmäistä kertaa arkkitehtialan työhyvinvointia. Kysely toteutettiin viime vuoden marraskuussa.

Psykologinen turvallisuus on tärkein yhteinen nimittäjä erinomaisesti menestyville tiimeille.

Työhyvinvointia mittaava psykologisen turvallisuudentunne on kyselyn mukaan hyvällä tasolla sekä arkkitehtivastaajilla (3,7) että maisema-arkkitehteilla (4).

”Psykologisen turvallisuudentunteen osalta tulosta voi pitää erittäin hyvänä. 66 prosenttia vastasi, että psykologinen turvallisuuden tunne toteutuu työpaikalla melko- tai erittäin hyvin. Esimerkiksi Googlen vuonna 2012 toteuttamassa laajassa kansainvälisessä tutkimuksessa psykologinen turvallisuus oli tärkein yhteinen nimittäjä erinomaisesti menestyville tiimeille”, tutkimuksen toteuttamisesta vastannut Sensor Tutkimuksen toimitusjohtaja **Esa Kaitila** kertoo.

Vakavaa epäasiallista kohtelua raportoitiin verrattain vähän: sukupuolista häirintää ilmoitti kokeneensa arkkitehteista neljä prosenttia ja maisema-arkkitehteista kaksi prosenttia. Jonkin verran yleisempää oli työsuorituksiin liittyvä epäasiallinen kohtelu. Esimerkiksi työn vähätelyä kertoi silloin tällöin kokeneensa 25 prosenttia vastaajista ja kohtuuttomia työtehtäviä koki saaneensa noin kolmannes vastaajista.

”Muiden rakennusalan toimijoiden viime vuonna toteuttamiin tasa-arvokyselyihin verrattuna arkkitehtialan tilannetta voidaan pitää hyvänä. Tästä huolimatta jokainen sukupuolisen häirinnän tapaus on liikaa, ja tavoitteena tulee olla nollatoleranssi”, Pia Selroos toteaa.

Lähes puolet (46 prosenttia) kaikista vastaajista ei ollut kokenut lainkaan epäasiallista kohtelua. Yleisimmin epäasiallista kohtelua koettiin esimiehen (arkkitehdit 19 prosenttia, maisema-arkkitehdit 10 prosenttia) tai työkaverin (arkkitehdit 12 prosenttia, maisema-arkkitehdit 11 prosenttia) taholta.

Tasapuolinen kohtelu toteutui kyselyn mukaan työpaikoilla melko hyvin: 75 prosenttia kaikista vastaajista oli sitä mieltä, että esimerkiksi mahdollisuus vapaaseen ja sairaan lapsen hoitamiseen toteutuu työpaikalla hyvin. Toisaalta vain

34 prosenttia ilmoitti, että mahdollisuus siirtyä uusiin tehtäviin toteutuu työpaikalla.

Kyselyn mukaan sekä arkkitehteilla että maisema-arkkitehteilla työn ilo ja työmotivaatio ovat hyvällä tasolla, ja työn tavoitteet ovat valtaosalla selkeät. Tyytyväisyys omaan työhön oli arkkitehtivastaajilla keskimäärin 3,6 ja maisema-arkkitehteilla 3,9. Väitteeseen *Pidän omaa työtäni tärkeänä, merkittävänä ja omien arvojeni mukaisena* vastattaessa maisema-arkkitehtien keskiarvo oli peräti 4,3. Arkkitehteilla vastaava keskiarvo oli 3,8. Kysyttäessä *Voitko käyttää tietoja ja taitoja työssäsi* arkkitehtivastaajien keskiarvo oli 4,3 ja maisema-arkkitehtien peräti 4,6.

ETÄTYÖHÖN JA TYÖN JOUSTAVUUTEEN OLLAAN TYYTYVÄISIÄ

Korkeasta työmotivaatiosta huolimatta stressiä koetaan kyselyn mukaan laajasti. Stressin kokemusta kuvastavaa keskiarvoa 3,5 voidaan pitää melko korkeana asteikolla, jolla arvo 5 vastaa stressin kokemusta erittäin usein.

Jatkuvan kiireen tunnetta ja aikataulupaineita koettiin kuormitustekijöistä eniten. Kuormitus koettiin hieman suuremmaksi naisten (keskiarvo 3) kuin miesten (keskiarvo 2,8) keskuudessa. Myös tiimin- ja projektinvetäjät erottuivat joukosta hieman muita korkeammilla kuormitusluvuilla. Heillä kiireen ja aikataulupaineen kokemus oli asteikkolla 1–5 tasolla 3,8, kun se asinatuntijatehtävissä oli 3,5.

Työn ulkoiset kuormitustekijät vaikuttavat kyselyn mukaan olevan hallinnassa: työaikajärjestelyihin oltiin tyytyväisiä (keskiarvo 4,2), ja etätyön kokemus oli hyvällä tasolla riippumatta siitä, tekikö vastaaja vähän, paljon tai ei lainkaan etätöitä. Etätyön määrällä ei ollut yhteyttä työn kuormituksen kokemukseen – huolimatta siitä, että noin kolmasosa vastaajista arvioi etätyön hankaloittavan yhteistyön tekemistä. ●

Arkkitehtiopiskelijat huolissaan työllistymisestään

Safan opiskelijakyselyssä selvitettiin arkkitehtiopiskelijoiden hyvinvointia.

Safa toteutti loppuvuonna 2023 opiskelijajäsenille suunnatun kyselyn, jolla kartoitettiin muun muassa opiskelijoiden hyvinvointia ja näkemyksiä rakennusalan suhdannetilanteesta. Yli puolet vastanneista (58 prosenttia) ilmoitti kantavansa huolta työllistymisestä valmistumisen jälkeen.

Kaavailut asumistuen leikkaukset tulevat osaltaan niukentamaan opiskelijoiden toimeentuloa. Kyselyyn vastanneista asumistukea ilmoitti saavansa 71 prosenttia. Toimeentuloa turvattiin sekä ottamalla opintolainaa – 66 prosenttia vastanneista oli ottanut opintolainaa vuoden 2021 jälkeen – että työs-kentelemällä (58 prosenttia).

Psykykkisiä oireita ilmoitti kokevansa yli puolet vastanneista (51 prosenttia). Osuus on huolestuttavan korkea huolimatta siitä, että se on alentunut pandemia-aikana vuonna 2021 toteutetusta kyselystä, jolloin psykykkisiä oireita ilmoitti kokevansa 63 prosenttia vastaajista.

Opintojen mielekkyyttä, laatua ja yleistä opiskeluilmapiiriä valtaosa vastanneista (70 prosenttia) piti varsin hyvänä, eikä opintojen kuormittavuus ollut kyselyn mukaan lisääntynyt vuoden 2021 kyselyyn verrattuna.

Opiskelijakyselyn laatimisesta vastasi Safan koulutus- ja tutkimustoimikunta Safan opiskelijavastaavan **Eeva Rosenqvistin** kanssa. Kyselyyn saatiin yhteensä 114 vastausta Aalto-yliopistosta, Oulun yliopistosta ja Tampereen yliopistosta.

PÄIVI VIRTANEN

Uusi opiskelijavastaava Tampereelta

Viidennen vuoden arkkitehtiopiskelija Annika Annala on toiminut aiemmin muun muassa Tampereen arkkitehtikillassa, eurooppalaisten arkkitehtiopiskelijoiden verkostossa Easassa sekä O-Safassa.

Annika Annala

Safan uutena opiskelijavastaavana aloitti helmikuun alussa viidennen vuoden arkkitehtiopiskelija **Annika Annala**, 25, Tampereelta. Paikka avautui, kun edellinen opiskelijavastaava **Eeva Rosenqvist** lähti vaihtoon Sveitsiin.

Annala on toiminut aiemmin Tampereen yliopiston arkkitehtikillassa Tam-Arkissa muun muassa kansainvälisten asioiden vastaavana sekä eurooppalaisten arkkitehtiopiskelijoiden verkostossa Easassa. Lisäksi hän on vetänyt arkkitehtuurikursseja lapsille ja nuorille arkkitehtuurikoulu Tiilissä.

”Viime syksynä ohjasin 4-vuotiaiden arkkitehtuurityöpajoja Ylöjärvellä, se oli

hauskaa. He oppivat muun muassa sanat ’suunnitella’ ja ’arkkitehti’. Jos tehtävät eivät miellyttäneet, palaute tuli heti.”

Safa on Annalalle tuttu opiskelijoiden alaosa O-Safan kautta, jonka toiminnassa hän on ollut mukana kolme vuotta. Sen myötä syntyi myös ajatus hakea opiskelijavastaavan paikkaa.

”Mietin, mitä annettavaa minulla masterivaiheen opiskelijana olisi Safan opiskelijatoiminnalle, ja tämä tuntui sopivalta roolilta. Olen ollut mukana monissa arkkitehtiopiskelijoiden yhteisöissä ja saanut sitä kautta perspektiiviä opiskelijatoimintaan. Tuntui mielenkiintoiselta lähteä kehittämään sitä Safassa pitkäjänteisemmin.”

Annalan tavoitteena opiskelijavastaavana on muun muassa tiivistää yhteistyötä O-Safan kanssa.

”Odotan innolla myös Safan tutkimus- ja koulutustoimikuntaan osallistumista.”

Vapaa-ajallaan Annala harrastaa liikuntaa, kiipeilyä ja vaeltamista sekä tekee taidetta, erityisesti keramiikkaa.

”Viime syksynä aloitin hopeasepän opinnot. Voisin viettää pajalla helposti vaikka koko päivän.”

SILJA YLITALO

Tietoisku valmistuville arkkitehteille

Safa järjestää 6.3. kaikille valmistuville ja vasta-valmistuneille arkkitehteille suunnatun webinaarin johdattajaksi työelämään. Tilaisuudessa käydään läpi esimerkiksi, mitä asioita on hyvä huomioida työsuhteessa ja mitä arkkitehdin tulee tietää lainsäädännöstä sekä pätevyyksistä.

Webinaarissa kerrotaan myös työttömyyskassasta ja siihen liittyvistä uusista lakimuutoksista, jotka tulevat vaikuttamaan työssäoloehdon määräytymiseen.

Valmistuvien webinaari pidettiin ensimmäisen kerran viime keväänä. Webinaarista järjestetään tänä vuonna myös englanninkielinen versio, Professional Practice Afternoon 4.4., joka on suunnattu Suomessa opiskeleville ja työskenteleville ulkomaalaisille arkkitehteille.

Webinaarit ovat ilmaisia ja kaikille avoimia. Molempiin webinaareihin voi ilmoittautua Safan tapahtumakalenterin kautta osoitteesta safa.fi/tapahtumat.

Safan Kesätyötori yhdistää työnantajat ja arkkitehtiopiskelijat

Safa käynnisti vuoden alussa Kesätyötori-nimisen palvelun, jonka tarkoitus on tuoda yhteen työnantajat ja arkkitehtiopiskelijat. Työnantajat voivat ilmoittaa palvelussa kesätyöpaikoista ilmaiseksi ja Safa markkinoi paikkoja arkkitehtiopiskelijoille.

Kesätyötorin tavoitteena on hyödyttää molempia osapuolia: työnantajat löytävät tarpeitaan vastaavia harjoittelijoita ja opiskelijat saavat oman alan työkokemusta ennen valmistumistaan arkkitehdiksi.

Avoimia kesätyöpaikkoja voi ilmoittaa palveluun vielä maaliskuun aikana. Kesätyötori löytyy osoitteesta safa.fi/kesatyto

Safan
kesätyötori

Ehdota Otto-livari Meurman -palkinnon saajaa

Tunnetun yhdyskuntasuunnittelijan **Otto-livari Meurmanin** mukaan nimetyn palkinnon lautakunta hakee jälleen ehdotuksia palkinnon saajaksi. Safa on jakanut Otto-livari Meurman -palkintoa vuodesta 2013 lähtien.

Palkinto jaetaan tunnustuksena arkkitehdille tai arkkitehtiryhmälle, joka on merkittävästi vaikuttanut hyvän elinympäristön luomiseen. Palkinnon myöntämisen perusteena voi olla korkeatasoinen kaupunkisuunnittelukohde tai sarja kohteita tai pitkäjänteinen toiminta innovatiivisen ja laadukkaan yhdyskuntasuunnittelun hyväksi.

Perusteena voi olla myös urauurtava yhdyskunta- tai kaupunkisuunnitteluun liittyvä tutkimus-, kehitys- tai opetustoiminta tai ansiokas elämäntyö alueidenkäytön suunnittelun parissa.

Palkinto myönnetään Arkkitehtipäivillä Seinäjoella toukokuussa.

Otto-livari Meurman -palkinnon saajaa voi ehdottaa lomakkeella Safan verkkosivuilla 15.3. asti. Lisätietoa antaa palkintolautakunnan sihteeri, järjestösihteeri **Katri Laakso**, katri.laakso@safa.fi.

Muutoksia Safan jäsenmaksuperusteisiin

Liittovaltuusto teki loppuvuoden 2023 kokouksessaan jäsenmaksuja koskevia päätöksiä. Esimerkiksi puolisoalennus myönnetään jatkossa vain täydestä jäsenmaksusta, joka vuonna 2024 on 499 euroa.

Keskeiset muutokset pähkinäkuoressa:

- Pääallekkäisiä jäsenmaksualennuksia ei enää jatkossa myönnetä.
- Eläkeläisten jäsenmaksu koskee jatkossa myös puolisoita.
- Tulosidonnaiset alennusluokat poistetaan.

Eläkeläisalennus on jatkossakin 75 prosenttia, uusien jäsenten alennus 25 prosenttia, samoin kuin ulkomailla asuvien. Jäsenmaksuun voi hakea alennusta myös työttömyyden, lomautuksen tai perhevapaan perusteella. Yli 85 vuotiaat on vapautettu jäsenmaksuista.

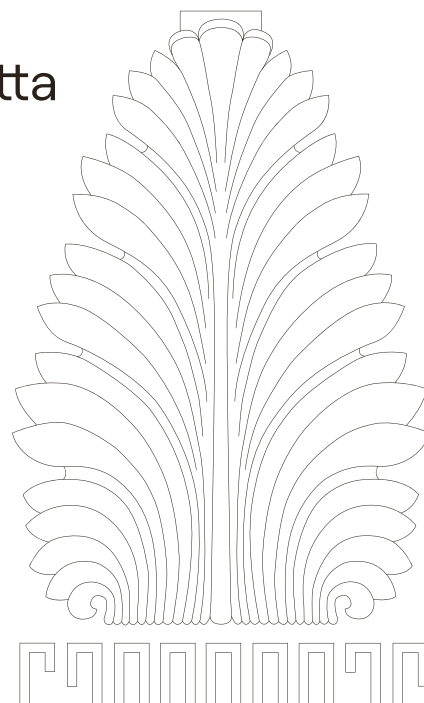
**Tarkemmat tiedot jäsenmaksuista
Safan verkkosivuilla safa.fi.**

SAFA-palkinto täyttää 50 vuotta

KENESTÄ JUHLAVUODEN SAFA-PALKINNON SAAJA?

Palkintoa on jaettu puoli vuosisaataa tunnustuksena maamme kunnille, muille julkisille ja yksityisille yhteisöille sekä yrityksille, jotka ovat esimerkillisellä tavalla toimineet hyvän suunnittelun edellytysten ja tulosten aikaansaamiseksi.

Kerro oma ehdotuksesi 50-vuotisjuhlavuoden SAFA-palkinnon saajaksi 15.3.2024 mennessä Safan verkkosivuilla osoitteessa safa.fi.

Kulttuurikeskus Kalevan navetta Seinäjoella sai Safan kestävän kehityksen Tunnustuspaanu-palkinnon vuonna 2021.

Arkkitehtipäivät toukokuussa Seinäjoella

Vuoden 2024 Arkkitehtipäivät järjestetään Seinäjoella 17.–18.5. otsikolla Toivo ja teot. Seminaarin pääaiheena on Safan vuoden teema, luonnon monimuotoisuus kaupunkiympäristössä, jonka ohessa pureudutaan rakennussuojelun kysymyksiin.

Perjantain seminaari pidetään Seinäjoen Aaltokeskuksen yhteydessä

sijaitsevassa kaupunginteatterissa, jonka ovat suunnitelleet **Alvar** ja **Elissa Aalto**. Rakennus on peruskorjattu arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Tallin toimesta.

Iltajuhlan pitopaikkana on kulttuurikeskus Kalevan Navetta, joka avautui yleisölle vuonna 2020 mittavan kunnostuksen jälkeen. Arkkitehtitoimisto

Hirvilammin suunnittelema korjaus on saanut Safan kestävän kehityksen palkinnon vuonna 2021.

Safa järjestää Arkkitehtipäivät yhteistyössä Seinäjoen kaupungin ja Pohjanmaan Arkkitehtien kanssa. Ohjelma julkaistaan kevämmällä osoitteessa safa.fi/arkkitehtipivat

Pääsuunnittelijan pätevyystentti huhtikuussa

Rakennus-, LVI- ja kiinteistöalan henkilöpätevyudet Fise Oy:n pätevydentoteamisjärjestelmään kuuluva pääsuunnittelijan valtakunnallinen tentti järjestetään Helsingissä, Oulussa ja Tampereella tiistaina 16.4.2024 klo 13–16. Tentin järjestelyistä vastaa Suomen Arkkitehtiliitto Safa pääsuunnittelijan pätevydentoteamisjärjestelmän sihteerijärjestönä.

Tentti on tarkoitettu kaikille niille pääsuunnittelijan pätevyyttä hakeville, jotka eivät voi korvata sitä kokemuksella. Tentti koostuu kuudesta kysymyk-

sestä. Tavanomaisen vaativuusluokan pätevyyteen tähtäävillä on omat tenttikysymykset.

Tarkemmat tiedot tentin suorittamisesta, tenttikysymyspankki ja kirjallisuusluettelo suositeltavasta kirjallisuudesta sekä pääsuunnittelijan pätevyyden toteamisen edellytykset löytyvät Safan verkkosivujen koulutusosiosta.

Tentin hinta on 220 euroa + alv 24 prosenttia. Hyväksytysti suoritettu tentti on voimassa viisi vuotta.

Ilmoittaudu tenttiin perjantaihin

5.4.2024 mennessä osoitteessa safa.fi tai sähköpostitse koulutus@safa.fi. Muistathan ilmoittaa yhteystietosi, laskutusosoitteesi ja tenttipaikkakunnan. Tentin järjestämisen edellytyksenä ko. paikkakunnilla on, että ilmoittautumisia tulee vähintään viisi.

Seuraava pääsuunnittelijan valtakunnallinen pätevyystentti järjestetään 15.10.2024.

Lisätietoja: safa.fi tai pätevyyslautakunnan sihteerin Pia Selroos, pia.selroos@safa.fi, p. 041 528 2952

Vähä-Kiljavan virkistysalue sijaitsee Suomen suurimman lähdepohjaisen järven, Sääksjärven, rannalla Hyvinkäällä.

Matkaa kesällä Kiljavalle

Vähä-Kiljava on kaikkien Safan jäsenten yhteinen kesänviettoalue Hyvinkäällä Sääksjärven rannalla, harjuluonnon keskellä.

Vähä-Kiljava sijaitsee noin 50 kilometrin ajomatkan päässä Helsingistä ja paikalle pääsee helposti myös bussilla.

Kesäkaudella, toukokuusta elokuuhun, safalaisilla on mahdollisuus vuokrata Mökki Aaltoa, Mökki Autetta ja Puutaloa viikkoperiaatteella. Syyskuussa ja lokakuussa mökkejä voi

varata päiväksi kerrallaan.

Arkkitehti **Hugo Harmian** suunnittelema päärakennus Kasino vuodelta 1939 soveltuu esimerkiksi häiden ja muiden juhlien järjestämiseen. Kasinon ja majoitusrakennuksen huoneita voi varata viikko- tai päiväperiaatteella touko–syyskuussa.

Varauskalenteri, tarkemmat tiedot tiloista, vuokra-ajat ja hinnasto löytyvät Safan verkkosivuilta.

Tänä vuonna on kulunut sata vuotta Villa Oivalan valmistumisesta Villingin saareen.

Oivalan kesäviikkojen haku käynnistyy maaliskuussa

Kesällä Safan jäsenillä on mahdollisuus lomailla kauniissa merimaisemissa Helsingin Villingin saarella sijaitsevassa Villa Oivalassa.

Arkkitehti **Oiva Kallion** omaan käyttöönsä suunnittelema atriumhuone on ollut safalaisten käytössä vuodesta 1964 lähtien. Vuonna 1924 valmistuneessa päärakennuksessa on oleskelutilojen lisäksi neljä erillistä makuuhuonetta sekä rannassa sauna ja saunakamari.

Tilat vuokrataan jäsenistön käyttöön viikoiksi 24–34. Juhannusviikolla

tilat ovat vuokrattavissa torstaista sunnuntaihin. Vuokra yhdeltä viikolta ja juhannukselta (to-su) on 1 100 euroa. Vuokraan sisältyy myös moottoriveneen käyttöoikeus.

Kesän haku aika on 1.3.–17.3.2024. Haku tapahtuu verkkolomakkeella osoitteessa safa.fi. Syyskuun yksittäistä päivää voi varata varauskalenterista kesän aikana.

Mikäli hakijoita on enemmän kuin vuokraviikkoja, valinnassa painotetaan uusia hakijoita, jotta mahdollisimman moni jäsen pääsisi nauttimaan ainutlaatuisesta kesähuvilasta. Varaukset vahvistetaan hakijoille maaliskuun viimeisellä viikolla.

Puhuttua

”Maistan jälleen kerran omaa lääketäni ja pyrin rakentamaan uudelleen käytetyistä ja kierrätetyistä materiaaleista. Näenpähen ihan oman kokemuksen kautta, miten hankalaa se mahdollisesti on.”

Aalto-yliopiston kestävästä rakentamisen professori Matti Kuittinen kertoo itselleen suunnittelemaansa kestävästä tulevaisuuden konseptitalosta Rakennuslehdessä 2.2.2024.

”Juuri vaihtoehtojen punninta on yksi demokraattisen kaavoitusprosessin tärkeistä vaiheista, ja sitä varten kaavoittajat ovat saaneet pitkän koulutuksen. Kaavoittajat tuskin haluavat olla vain sijoittajien ideoiden puhtaaksipiirtäjiä.”

Arkkitehti Mona Schalin kommentoi syntymäpäivähaastattelussaan Helsingin Sanomissa 27.1.2024 kaupunkisuunnittelulta edellytettävää osallistamista ja avoimuutta.

”Aiemmin, esimerkiksi 1950-luvulla, suosittiin kapearunkoisia kerrostaloja. Niihin saatiin sijoitettua eri kokoisia asuntoja, joissa oli ikkunoita useampiin ilmansuuntiin. Asunnot olivat pohjaratkaisultaan muunneltavampia, asuntoja pystyi muokkaamaan paremmin muuttovien elämäntilanteiden mukaan.”

Safan puheenjohtaja Asko Takala vertailee uusien ja vanhempien kerrostalojen asutuspohjia Kiinteistö ja Energia -lehdessä 22.1.2024.

”Meillä ei ole varaa odottaa 50:tä vuotta. Ilmastomuutoksen torjunnassa pitää priorisoida toimia, jotka pienentävät hiilijalanjälkeä nyt.

Korjausrakentamisen tenure track -professori Satu Huuhka perustelee HS Visiossa 28.12.2023, miksi uuden rakennuksen rakentaminen on ilmastomuutoksen kannalta aina huonompi vaihtoehto kuin vanhan korjaaminen.

Juhan hollannikkaat

”Juhalla oli luontainen lahja innostaa ja kannustaa muita.” Marras-kuussa kuollut akateemikko Juha Leiviskä (1936–2023) oli yksi Suomen kansainvälisesti tunnetuimpia arkkitehteja. Arkkitehti Jari Heikkinen muistelee, millainen Leiviskä oli toimistollaan.

Juhalla oli toimistolla yllä Japanista saatu työtakki, sininen virkapuku, ja jalassa puukengät. Puukenkien ääni ilmoitti, missä päin toimiston sokkeloisia käytäviä akateemikko milloinkin liikkui. Äänestä oppi lukemaan myös tuulet ja tuulen suunnat. Esimerkiksi matkalla kopiokoneelle rytmi saattoi muuttua pohdiskelevaksi, mikä kieli viime hetken säädöistä tai tulevan suurennus- tai pienennysoperaation tarkkuutta vaativasta luonteesta.

Hollannikkaan huoleton, leppeä askellus ja sitten pysähdys kertoi matkasta levysoittimelle, kääntämään tai vaihtamaan levyä. Tai kahvihuoneen tilannetta tutkimaan.

Raahustava, väsymykseen viittaava, kuin huomiota osakseen pyytävä laahustus: Kuten siunaustilaisuudessa kuultiin, Juha oli ollut kaveripiirinsä yhteisössä muutaman vuoden muita vanhempana kuolemansairas, vanha ja raihnainen jo kolmekymppisenä. Tämä asiantila ilmeni myös toimistolla noin seitsemänkymppisenä, kun jotkut valittelivat vai-vojaan toisilleen, kärsimättömänä parkaisuna: ”Minä olen täällä se varsinainen potilas!”

Lattian yllä liitävä, eeterisen onnellinen liihotus: Tällainen askellus ilmeni jo ensitapaamisella Kasarmikadun toimistolla keväällä 1991. Juha näytti olevan Kuopion Männistön kirkon urkujen piirustuksen kimpussa, mikä valaisinten ohella oli bravuurinumeroita ja mie- leisintä työtä. Pienoismalli kourassa, sateen piiskaaman ulkomuodon seasta sain kysytyksi, tarvitaanko työntekijää. Työt alkoivat parin viikon päästä ja päättyivät parikymmentä vuotta myöhemmin. Oli onnea matkassa.

Äkkipikainen, edestakainen tai voimallisesti parkettia takova kopina saattoi kertoa lähestyvistä *hepnadikoh-tauksesta* – reaktiosta, jossa saavutettiin pieleen menossa olevien asioiden kan- nalta kulminaatiopiste, jonka jälkeen uusi suunta ja sen pitämiseksi tarvittavat kor-

jausliikkeet olivat muillakin tiedossa. Tätä tapahtui tosin harvoin ja vain valitulle kohdeyleisölle. Juha oli äärimmäisen kiltti ihminen eikä koskaan loukannut muita. Mutta arkkitehdin työ ja sen maaliin saatteleminen vaatii toisinaan tiettyä määrätietoisuutta. *Ordnung muss sein!* Kaiken vapauden ja vallattomuuden pohjalla.

Korostetun tiheänä töpöttelevä, iloista uutista mukanaan kantava askellus saattoi merkitä jotain riemukasta, vaikka tietoa täydelliseen onneen pää-tyneestä konsertista, hupaisasta sattumuksesta tai jopa uudesta ennenkuulumattomasta vitsistä. Maastokäynneillä Juha vainusi ja keksi rakennuspaikan raamit, joihin tukeutuen luoda järjestys ja joiden sisällä olla vapaa. Kaiken tri- viaalin sijasta Juha etsi kirkasta ratkai- sua, joissa pelikentän yhteydet löytyivät, suunnat ja mittasuhteet soivat, tilasarjat limittyivät ja näkymät avautuivat. Paik- kansa löytäneiden kantavien rakentei- den lomissa luonnonvalo pääsisi kierte- lemään iättömiä polkujaan, elämään ja olemaan yhtä rakennuksen kanssa.

Juha piirsi rissan avulla A3-kuultopa- perille tussilla, kun värikynäluonnosten tilavirtojen oli aika muuttua rakennus- osien ääriovi-voja kuvaaviksi piirustuk- siksi. Sellainen partituuri tarvitaan, jotta halutunlainen rakennus saadaan myö- hemmin aikaiseksi. Tässä työssä kopio- kone toimiston kuistilla oli tärkeä, vaika- kakin mykkä ja joskus yhteistyöhaluton apuri senkin jälkeen, kun työntekijät oli- vat jo menneet koteihinsa. Kun tussattu luonnossarja olisi saatu raavittua kasaan, muut saivat jatkaa.

Koneelta kantautui sanailua, lempeää mutta samalla kehottavan sävyistä höpi- nää. Kuultopaperin lämpölaajenemi- sesta, venymisestä tai koneen kehnosta kalibroinnista johtuva viivojen väänty- minen aavistuksen kaareviksi johti sel- viin moitteisiin. Toisinaan oli hälytettävä huoltomies kalibroimaan kone. Kipakka ”Hhha!” ilmaisi täydellisen tyytymättö- myyden koneen toimintaan.

JUHALLA oli luontainen lahja innostaa ja kannustaa muita työn teossa. Sellainen ei tapahdu auktoriteetin, osaamisen ja hallitsemisen, vaan pikemminkin oman haavoittuvuuden ja herkkyyden kautta. Juhan oman vaatimustason tuntien ilman minkäänlaista pyyntöä kaikki tahtoi- vat luonnostaan yrittää parastaan ja yli senkin. Päivät venyivät pitkiä. Juhan johdonmukaisuus oli yhdenlaista ark- kitehtuurin ruisleipää, jonka ääreen oli kotoisaa palata jokainen aamu.

Monet kertoivat, että minne menikin, Juha toi tullessaan tietyn herttaisen tuu- lensa ja valoisan ilmapiirin. Kieltämättä henkilön saapuminen toimistolle ilta- päivän puolella satunnaisine kantamuk- sineen ja kertomuksineen oli odotettu tapahtuma ja päivän kohokohta.

Vaikkei toimistolla vitsailtu mitenkään päätoimisesti, osasi hän myös toisinaan asettaa sanansa ja ottaa yleisönsä. Kuten 80-vuotisjuhlansa kiitospuheen päät- teeksi, Tom Simonsin synnyttämää suo- menkielistä lausetta siteeraten: ”Minä rakastan teidät kaikki.”

Siunaustilaisuudesta Juhan matka jatkui Honkanummelle äidin viereen. Kun äiti kuoli, Juha luukutti illat Irm- gard Seefriedin tulkintaa *Ave Mariasta*. Schubertin liedit ja muut Juhan suosi- kit paloivat muistin kovalevyille, minulle ja monelle muulle. *Es war ein König in Thule*. Jos noita sävelkulttuuria jossain ohi- mennen sattuu kuulemaan, ikävä purai- see syvältä.

JARI HEIKKINEN
Juha Leiviskän entinen työtoveri

Rakennussuojelun kansainvälinen kehittäjä

Jukka Ilmari Jokilehto oli arkkitehti, kaupunkisuunnittelija ja filosofian tohtori. Hän syntyi Helsingissä 15.7.1938 ja kuoli Roomassa 23.11.2023.

Jokilehto valmistui arkkitehdiksi Helsingin teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1966 ja filosofian tohtoriksi Yorkin yliopistosta 1986. Hänen suunnittelijan uransa alkoi 1950-luvun lopussa hänen isänsä, lääninarkkitehti ja taiteilija Eero Jokilehdon toimistossa ja jatkuu ensin Kaija ja Heikki Sirenin ja sitten Olli Kivisen toimistoissa.

Vuonna 1970 Jokilehto osallistui Unescon kulttuuriperinnön suojelu- ja konservointikeskus Iccromin (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) restaurointikurssille Roomassa. Tämän jälkeen hänet palkattiin kurssille assistentiksi ja vuonna 1973 vakituiseksi työntekijäksi. Siellä Jokilehto tutustui myös tulevaan puolisoonsa, iranilaiseen arkkitehti ja tohtori Mehr-Azar Soheiliin, josta tuli hänelle tärkeä yhteistyökumppani.

Jokilehto työskenteli Iccromissa aina eläköitymiseensä vuoteen 1998 saakka. Hän toimi kansainvälisenä koordinaattorina, johtajan neuvonantajana, apulaismohtajana ja arkkitehtuurikonservoitiosaston johtajana sekä vielä eläkkeelle jäätyään Iccromin neuvonantajana ja avustajana. Lähes neljänkymmenen vuoden aikana Jokilehto koulutti tuhansia opiskelijoita ja tutkijoita restaurointialalle eri puolilla maailmaa.

Jokilehdon vastuulla oli paitsi arkkitehtuurikonservoinnin koulutus myös Iccromin kurssien järjestäminen, sisällön uudistaminen ja opettaminen. Rakennussuojelun historian ja teorian luennot olivat hänen ominta alansa.

Jokilehto edisti myös Iccromin modernin arkkitehtuurin suojeluun keskittyvää Marc-kurssia, joka käynnistettiin Suomessa yhdessä Alvar Aalto Akatemian kanssa.

Jokilehto oli kysytty ja arvostettu luennoitsija yliopistoissa ja asiantuntija-

seminaareissa eri puolilla maailmaa. Hän tuki auliisti alan tutkijoita, keskusteli ja toimi eri yliopistoissa vastaväittäjänä.

Jokilehdon panos restaurointifilosofian ja -historian tutkijana on ylivertainen. Hän on julkaissut satoja artikkeleita. Teoksista tunnetuin on väitöskirja ja sen pohjalta julkaistu *A History of Architectural Conservation*, joka on käännetty monille kielille ja kuuluu rakennussuojelun ja restauroinnin asiantuntijoiden peruslukemistoon.

Jokilehto korosti aina historiallisen kontekstin ymmärtämistä suojelukohteita arvioitaessa ja suojelutavoitteita määritettäessä. Väitöskirja, työ ja luennot artikkeleineen korostavat erityisesti suojelukohteiden autenttisuutta, *genius locia* eli paikan henkeä ja kulttuuri-identiteettiä. Jokilehto oli myös mukana perustamassa Icomosin kansainvälistä koulutuskomiteaa ja kehittämässä alan koulutuksen yleisiä suuntaviivoja sekä kansainvälisesti että alueellisesti.

UNESCON maailmanperintöluettelon ja -kohteiden hoidon kehityksessä Jokilehto oli mukana vuosikymmeniä sekä neuvonantajajärjestöjen Iccromin ja Icomosin että sopimusvaltioiden asiantuntijana niin arvioinneissa kuin kehittämistyössäänkin. Tämän työn tuloksia on muun muassa Unescon vuonna 2011 hyväksymä suositus historiallisten kaupunkimaisemien suojelusta.

Jokilehdon kirjoittamat maailmanperinnön käsikirjat, kuten maailmanperintökohteiden hoito-ohje *Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites* (1993 ja 1998) yhdessä Sir Bernard Feildenin kanssa, maailmanperintökohteiden tulevaisuutta luotaava *The World Heritage List: Filling the Gaps, An Action Plan for the Future of the World Heritage List* (2005) sekä maailmanperintökohteiden erityistä yleismaailmalista arvoa avaava *The World Heritage List: What is OUV* (2008) ovat olleet laajalevikkisiä ja kauaskantoisia.

Ansoistaan Jokilehdolle myönnettiin lukuisia tunnustuksia, muun muassa Iccrom Award, Suomen valkoisen ruusun ritarikunnan ensimmäisen luokan merkki ja Jugoslavian lipun veljeskunnan kultaisen tähden merkki. Hän oli sekä kansainvälisen Icomosin että Icomosin Suomen osaston kunniajäsen.

Jukan verkostot olivat ainutlaatuisen laajat. Hän oli monilahjakkuus, jonka lukeneisuus, erinomainen kielitaito, musikaalisuus ja viulun soitto kuvaavat hänen syvää sivistystään. Jukan laajasta arvostuksesta ympäri maailmaa kertoo Iccromissa viime joulukuussa järjestetty muistotilaisuus, jossa häntä kuvattiin vaatimattomaksi ja yhteistyötaidoiltaan diplomaattiseksi asiantuntijaksi, joka ei nostonut itseään kateederille, mutta jonka osaamista kaikki kunnioittivat.

Syvä ammatillinen tietämys, laaja kokemus eri puolilta maailmaa ja henkilökohtainen, lämmin olemus ovat jääneet häntä muistavien mieleen. Jokilehtojen koti Roomassa Via Aniciaalla on tuttu monelle ujoille suomalaisopiskelijalle vuosien varrella nautitusta lämpimästä vieraanvaisuudesta.

MONA SCHALIN, KIRSTI KOVANEN, TOMMI LINDH, PANU KAILA, SIRKKALIISA JETSONEN, LIISA TARJANNE, PEKKA KÄRKI, MARGARETHA EHRSTRÖM, MAIRE MATTINEN
Jukka Jokilehdon ystäviä

• Environment • Resources • Architecture

Mikä on arkkitehtuurin ja suunnittelijan rooli ympäristö-
kriisien ja poliittisen kuohunnan keskellä?
Mikä on arkkitehtuurin painoarvo, kun vaa'assa on
koko planeettamme tulevaisuus?

Mukana huippuesiintyjä, mm. **Yvonne Farrell** ja **Shelley McNamara**, Crafton Architects, **Helena Mattsson**, KTH, **John Schellnhuber**, IIASA ja yllätyspuhujia, kuten **15. Alvar Aalto -mitalisti**.

Oheisohjelmassa näyttelyitä, arkkitehtuurielokuvia ja
-kierroksia. Koe laivamatka Muuratsalon koetalolle, Aallon
arkkitehtuuria Jyväskylässä, tai opastetut kierrokset
Aalto-West (Villa Mairea, Paimion parantola) ja Aalto-East
(Vuoksenniskan kirkko ja Sunila). Paikkoja rajoitetusti.

Liput ja ohjelma
alvaraalto.fi/alvaraaltosymposium

TILITOIMISTO A-PALVELU OY

www.apalvelu.fi
+358 10 336 6030
tilitoimisto@apalvelu.fi

PALVELUHAKEMISTO

Kaksikerroksiset pyörätelineet

Tehokas ja helppo käyttää!

Falco Level kaksikerroksiset
pyörätelineet. Sivuiltamme
tiedostot .dwg / .dxf / .rfa

Kalusteet.elpac.fi
010 219 0716 | myynti@elpac.fi

ELPAC
KALUSTEET

Pyörille oma säilytysteline

ovella® Citypark® PyöräNoja PN-2
sisälle tai ulos! Suunnittele paikka,
me hoidamme loput!

- käytännön toimivuus ja muotoilu markkinoiden paras.
- sopii kaikille pyörämalleille
- tuplaputkirakenne mahdollistaa lukituksen ja estää kaaoksen.
- yläkerta asennettavissa posteymisti (=DD-4, neljälle pyörälle)

Ovella Systems Oy
P. 010337270, www.ovella.fi,
ovella@ovella.fi, DWG-objektit!

ovella
systems

TYÖPAIKAT

futudesign

Haemme **kokenutta projektiarkkitehtia** ja **ark.yo / vastavalmistunutta arkkitehtia** osaksi monialaista tiimiämme. Työskentelemme pääosin Helsingin keskustan vaatvien peruskorjauskohteiden parissa.

Edellytämme kokemusta korjausrakentamishankkeista, hyvää Archicad-osaamista ja arvostamme visualisointitaitoja.

Hakemukset 29.2.2024 mennessä: work@futudesign.com
Tiedustelut: Auvo Lindroos, +358 50 354 4405

AOR Arkkitehdit hakee vahvaa toteutussuunnittelukokemusta ja -näkemystä omaavia, Archicadin hallitsevia arkkitehteja kunnianhimoisiin museo- ja kouluhankkeisiin. Arvostamme osaamista myös vaativista peruskorjaushankkeista ja näyttöjä vastuullisista projektinvetäjän tehtävistä.

Tiivis hakemus, CV ja portfolio 29.2.2024 mennessä osoitteeseen **work@aor.fi**

Kokenut projektinvetäjä

Referenssejä kulttuurirakennusten toteutuksesta vastuullisessa roolissa.

Kokenut projektinvetäjä

Kokemusta mm. koulurakennusten toteutussuunnittelusta.

Arkkitehti

Kokemusta toteutussuunnittelusta ja osaamista vastuualueiden itsenäisestä suunnittelusta.

AOR

Haemme Vantaan rakennusvalvontaan

KAUPUNKIKUVA-ARKKITEHTIA

Tarjoamme sinulle uuden, mielenkiintoisen tehtäväsisällön, jossa pääset vaikuttamaan Vantaan kaupunkikuvalliseen ohjaukseen ja valvontaan sekä jättämään oman sormenjälkesi Suomen neljänneksi suurimman kaupungin arkkitehtuuripolitiikkaan. Haettava tehtävä on tarjolla harvoin ja sen kautta avautuu monialainen näköalapaikka kunnalliseen kaupunkikuvan kehittämiseen.

Toivomme sinulta itsenäistä ja tavoitteellista työtettä sekä hyviä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Toimit linkkinä rakennusvalvonnan ja kaupunkisuunnittelun palvelualueiden välillä sekä aktiivisessa, koordinoivassa roolissa myös ulkoisissa sidosryhmäverkostoissa, mm. eri kaupunkien rakennusvalvontojen välisissä työryhmissä. Sinun tulee kyetä luomaan yhteistyöverkostoja rakennusalan eri toimijoihin ja hyödyntää niitä niin kaupungin organisaatiossa kuin laajemminkin yhteiskunnassa.

Tehtävän menestyksellisen hoitaminen edellyttää monipuolista rakennusalan koulutusta ja kokemusta, vastaten vaativan rakennussuunnittelutehtävän osaamistasoa. Sinun tulee laaja-alaisesti ymmärtää uudis- ja korjausrakentamisen kaupunkikuvallisia, kaavallisia, esteettisiä, teknisiä, toiminnallisia sekä ekologisia kysymyksiä. Tehtävään liittyvä viranomaisvastuu edellyttää hyvää päätöksentekokykyä ja oikeudenmukaisuusharkintaa.

Hakuaika päättyy 29.2.2024 kello 16

Lisätietoja ja tehtävään haku: www.vantaarekry.fi

MAK

MODERNIN
ARKKITEHTUURIN
KORJAUSKURSSI

KOSTEUSTURVALLISET RAKENNERATKAISUT 15.4.2024

- Ilmastonmuutoksen ja energiatehokkuuden parantamisen vaikutukset rakenteiden kosteustekniseen toimintaan
- Rakennusfysikaaliset laskentatarkastelut
- Riskirakenteet
- Rakenteiden toimintavarmuuden ja vikasietoisuuden parantamisen keinot

Aika: 15.4.2024 10.00–17.30

Paikka: Alvar Aallon ateljee, Tiilimäki 20, Helsinki

Lähipäivä (max 30 osallistujaa):

160,00€ + alv 24% (sis. alv 24% 198,40€)

Etäosallistuminen:

80,00€ + alv 24% (sis. alv 24% 99,20€)

Lue lisää, ilmoittaudu pian:

alvaraalto.fi/mak

ALVAR AALTO

Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio

2024-2026

NORDMAK

Pohjoismainen täydennyskoulutusohjelma Nordmak tarjoaa opetusta arkkitehtuuriperinnön eri osa-alueilta. Haku aika syksyllä 2024 alkavaan opetukseen päättyy 2.4.2024.

POHJOISMAISTA AMMATTIPÄTEVYYTTÄ:

- opiskelu osa-aikaista, työn ohessa n. 2,5 vuotta
- opetus pohjoismaisilla kielillä (ruotsi, norja, tanska, myös englanti)
- tutkinnon (60 op) myöntää Aarhusin arkkitehtikoulu Tanskasta

Aikataulu

1. lukukausi Aarhus, viikko 36, 2024
2. lukukausi Oslo, viikko 6, 2025
3. lukukausi Tukholma, viikko 36, 2025
4. lukukausi Helsinki, viikko 6, 2026

Järjestäjät: Aarhusin arkkitehtikoulu Tanskasta, Ruotsin kuninkaallinen taideakatemia, Oslon arkkitehtuuri- ja designkoulu Norjasta sekä Alvar Aalto -säätio ja Aalto-yliopisto Suomesta.

Haku ja lisätiedot: aarch.dk/en/nordmak

ARKITEKTSKOLEN AARHUS

Kuva: Nina Ventzel Riis, Bananblokk på Ammerud, Oslo

Askon Säätiö myöntää kohdeapurahoja
muotoilun ja arkkitehtuurin taiteelliseen
toimintaan ja luovaan työhön,
tuotekehitykseen sekä alan ammattilaisten
kansainvälistymiseen.

Antti Nurmesniemi –jatkokoulutusapuraha haettavana 1.2. – 30.4.2024

Lisätietoja
askonsaatio.fi

KUMPPANISI ERIKOISLASIRATKAISUISSA

MEILTÄ LÖYDÄT KORKEALAATUISET ERIKOSILASIRATKAISUT KAIKKIIN KOHTEISIIN. LAAJA TUOTEVALIKOIMAMME TARJOAA NIIN LAATUA, TURVAA KUIN INNOVATIIVISTA VAIKUTTAVUUTTA.

AUTAMME LÖYTÄMÄÄN OIKEAN LASIRATKAISUN SUNNITELMIISI. TARVITTAESSA VOIMME MYÖS KEHITTÄÄ UNIIKIN RATKAISUN KOHTEESEESI.

TUTUSTU VALIKOIMAAMME JA PALVELUIHIMME
TARKEMMIN SIVUILLAMME [VITREA.FI](https://vitrea.fi)

VITREA